

Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD



JOSEF JULIUS
WECKSELL

SMART

senior



RETTIG

184

Turun Systeman Konekirjoituskoulu

- ALKEISKURSEJA
- JATKOKURSEJA
- NOPEUSKOKEITA
- MONISTUKSIA

Koulu avoinna arkisin klo 8–20, lauantaisin suljettu ajalla 4. 6.–31. 8.

KAUPPIASKATU 9 b A 5, III kerros
Turun Suomalaisen Säästöpankin talo.

Lomakauden alkaessa:

- MAANTIE- JA KAUPUNKIKARTTOJA
- KÄTEVIÄ MATKAOPPAITA
- KIELITULKKEJA
- SANAKIRJOJA
- MERIKORTTEJA

Parhain lomatoivotuksin:

YLIOPISTOKIRJAKAUPPA OY

Yliopistonkatu 27 - Puh. 11 129 - 12 154
Maariankatu 6 - Puh. 19 796



VIIHTYISÄT RUOKAILU- JA VIRKISTYMISPAIKAT
TURUN KESKUSTASSA

Kantakrouvi

HUMALISTONKATU 18
PUH. 24 118

Olavin Krouvi

HÄMEENKATU 30
PUH. 23 135
TERVETULOA!

antiikkia,
taidetta

ostaa ja myy

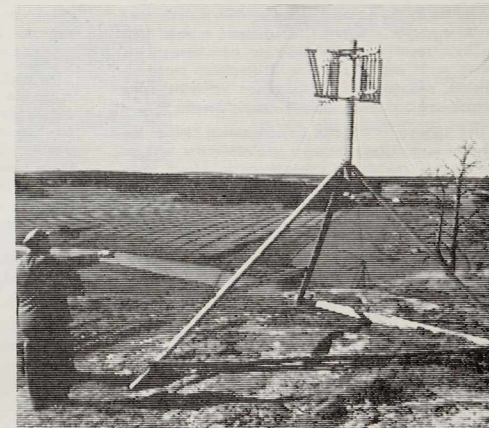
JOEL RINNE

Humalistonkatu 13
Puhelin 11 147, kotiin 27 082

Suomen Turku

ÅBO. VÅR STAD

N:o 2 – 1968



Vanhalinna ja sen kukkula: jatkuvien tutkimusten aluetta.

RISTO LAINE

MISSÄ OLI VANHIN TURKU?

Turku on vanha, mutta kuinka vanha, sitä me emme tiedä ja tuskin se aivan selvästi ihmisen tietoisuuteen tuleekaan. Tiedämme, että Turun seudulla on ollut asutusta jo kivikaudella, mutta tuskin me olemme osa

yhtenäisestä kulttuuripylvästä vuosituhansien takaa, ts. tuskin polveudumme suoraan alenevassa polvessa kivikirvestä näillä main heilutelleesta Suomenniemen asuttajasta.

SUOMEN
TURKU

ÅBO,
VÅR STAD

Päätoimittaja – Chefredaktör: Erkki Vuori, puh. – tel. 19 575
Toimitussihteeri – Redaktionssekreterare: Heimo Kallio, puh. – tel. 16 211
Ilmoituspäällikkö – Annonschef: Paavo Suominen, puh. – tel. 11 859
Taloudenhoitaja – Ekonomichef: Risto Laine, puh. – tel. 11 333 klo 9–15
Levikkipäällikkö – Distributionschef: Niilo Pihlanto, puh. – tel. 334 410
Toimituskunta – Redaktionsråd: Tarja Flemming, Eino Lehtinen, Arvo Suominen, Meta Torvalds
Toimitus – Redaktion: Yliopistonk. – Universitetsg. 29 a, puh. – tel. 16 211

Jos käsittämme sen, minkä me nyt käsittämme Turuksi, kaupungiksi, me emme pääse ajassa taaksepäin mitenkään päätähumaaviin lukuihin. Kuten C. J. Gardberg on huomauttanut, täytyy paikkakunnalta, kun sitä kaupungiksi nimitetään jo keskiaikaisissakin oloissa, vaatia tietyt tunnusmerkit: näitä ovat ennen kaikkea kirkko, tori, raatihuone raateineen sekä lihana kaiken ympärillä porvarien talot. Näin tarkastellen ei Turkua ole koskaan ollut Koroisten niemellä. Koroisten niemen vallien sisäpuolelle jäävä alue on aivan liian pieni täyttääkseen ne vaatimukset, jotka edellä esitettiin. Kuten Gardberg sanoo, on ilmeistä, ettei siellä ole ollut kuin piispantalo, kirkko ja ehkä pieni markkina-paikka. Gardbergin mukaan on Turku piispanistuimen mukana syntynyt vasta 1280-luvulla: olemme siis viettäneet Turun 700-vuotisjuhlaa liian aikaisin ja onkin ehkä syytä varustautua uuteen riemujuhlaan vuonna 1980. Se mitä edellä sanottiin kaupungin määritelmästä, toteutui vasta sen jälkeen, kun piispanistuin siirtyi nykyaikaiselle paikalleen ja Unikankareen ympärille syntyi kiinteä kaikki määreet täyttävä kaupunkiasutus.

Jos kuitenkin lähдемme tarkastelemaan hieman laajemmin Aurajokisuun historiaa ja ajattelemme, mitä sana turku merkitsee, arvelaan sanan olevan venäläistä lainaa ja tiedetään sen edelleen lainautuneen germaaneillekin toria (to r g) merkitseväksi sanaksi. Koroisten niemen ja Halisten kosken yläpuolella on Paasikunnan talo, entistä Kaarinan pitäjää. Tutkijat ovat arvelleet sanan paasunkina syntyneen venäjän sanasta pogoista so. kauppapaikka. Tuntuu siis siltä, että tässä olisi taas vielä vanhempaa aikaa edustava Turun tori. Halisten koski ei vuosituhat sitten ollut mikään ylipääsemätön kynnyks ja sen aikaiset ihmiset olivat aluksiin tottuneita purjehtijoita. Voi hyvin olla, että Paasikunnan talon kohdalla on ollut venäläisten kauppiain siirtokunta tai ainakin kauppapaikka. Enempää ei oikeastaan asiasta tiedetäkään, mutta Paasikunnan läheisyydessä on ollut voimakas asutus, mihin viittaa mm. Ristimäen kalmiston löydöt.

Vielä merkillisempi paikkaseutu Aurajokisuun ja samalla tietyllä tavalla Turun varhaishistoriassa on Vanhalinnan tienoo. Vanhalinnanhan useat turkulaiset tuntevat ja lienevät myös selvillä, että sitä pidetään Turun linnan edeltäjänä jokisuun alueella: tähän viittaa itse nimikin Vanhalinna, joka lienee syntynyt sydänkeskijajalla, jolloin Turun linna kohosi jokisuuta puolustamaan. Vanhalinna ei ole mitenkään yksinäinen ja irrallinen ilmiö, niinkun saattaisi luulla nykyiset olosuhteet huomioon ottaen: Asia on ollut niin, että Aurajoen toisella rannalla, aivan vuorta vastapäätä on sijainnut varhaishistoriamme eräs mielenkiintoisimmista alueista. Sauvalan kylässä on laaja kalmistoalue, jonka saalaisuusiin on vain vähän ennätetty tutustua. Sauvalassa on ensinnäkin laaja, useita satoja hautoja sisältävä kalmisto, Ylipään kalmisto. Tämä on sijainnut jokirinteessä. Sieltä on löydetty pakanallisina pidettyjä polttohautoja nuoremmalta kansainvaellusajalta sekä viikinkikaudelta, mutta lisäksi ruumishautoja jo 1000-luvulta, jotka viittaisivat ehkä siihen, että seudulla on ollut kristillistä asutusta. Tämän kalmiston läheltä on löydetty myös suuri hopea-äärre, rahoja, jotka on ajoitettu vuosiin 1065–1070.

Vielä huomattavampi löytö kuitenkin on Sauvalan Ristinpellon kalmisto, jota voidaan jo syyllä nimittää kristilliseksi hautausmaaksi. Hiekanoitossa oli alueella

löydetty esineistöä, joka viittasi tutkijat paikalle. Alueella suoritettiin vuosina 1949 ja 1950 kaivauksia, joissa paljastui 35 m pituisella ja 15–20 m levyisellä kivimuurin rajoittamalla alueella 149 hautaa. On arveltu, että kivimuri olisi vihityn hautausmaan raja. Kivimuurin tai aidan rajoittaman alueen keskeltä löydettiin lisäksi rakennuksen jäännöksiä, joihin perusteella valtionarkeologi Nils Cleve on arvellut, että siinä oli kellotapuli. Kaikki nämä jäännökset ja ennenkaikkea Vanhalinnan vuorella suoritettavat kaivaukset ovat osoittaneet, että alueella on ollut voimakasta asutusta. Voidaan pitää varmana, että näillä tienoilla on ollut Aurajokisuun keskus, joka jo ennen ristiretkiä on joutunut kristillisen sivistyksen piiriin. Voidaan lisäksi olettaa, että paikalla on ollut kauppapaikkakin, joskaan varmoja löytöjä ei asiasta ole tehty. Löytöjen runsaus viittaa, että paikalla olisi ollut huomattava kirkollinen, puolustusellinen ja ehkä niiden mukana kaupallinenkin keskus.

Missä oli vanhin Turku? Asiaan ei voi tässä vaiheessa vastata. Jos lähдемme kaupungin määrittelystä C. J. Gardbergin tapaan, lienee niin, että Vanhalinna ei ole ollut järjestetty kaupunki. Mutta jos tarkastelemme Turkua sen nimityksen mukaan, voidaan olettaa, että jo kauan ennen Koroista on Turulla ollut lähtökohtansa joen varrella ehkä juuri Vanhalinnan tienoilla. Kuten mainittiin, tutkimukset näillä seuduilla ovat vielä kesken, mutta oletettavaa on, että asiaan saadaan vielä paljon totuudenmukaisempia selvityksiä, joiden mukana Turun seudun historia ja samalla Turun historia tulee meille entistä selvennäväksi ja menneet ajat entistä läheisemmiksi.

TURKU-SEURA ÅBO-SAMFUNDET r.y.

Toiminnanjohtaja –
Verksamhetsledare

Risto Laine,
L.Rantak. 13 – puh. 11 333
klo 9–15

Svenskpråkig sekreterare –
Ruotsinkielinen sihteeri

Carl Jacob Gardberg,
Tureväng 3 A, tel. - puh. 10 852

Postisiirotiili – Postigiro
Tu 32 300.

Liity jäseneksi Turku-seuraan
jäsenille Suomen Turku
ilmaiseksi

B'iv medlem i Åbo-samfundet
– Åbo, vär stad gratis.

Aessori ERKKI VUORI

Suomalaisuusliike Turussa 1880-luvulla

III

Jäsenmäärä

Turun Suomalaisen Seuran toiminnan ensi vuosikymmenenä antoi kokouksille leimansa lähinnä samannimisten kokoonuimistarve. Nuo samannimiset näyttävät olleen verrattain suppea piiri.

Tuon tuostakin keskustellaan näet, miten jäsenmäärä voitaisiin lisätä. Tästä oli löytynneiden pöytäkirjojen mukaan mielipiteenvaihtoa rehtori Antti Helanderin alustuksen pohjalta jo keuhkällä 1881. Sama mies totei syksyllä 1882 m.m., että Turussa "puhailti 3 vuotta takaperin vilkkaampi henki", jonka vaikutuksesta "pantiin toimeen takäläinen Suomalainen lyseo, tämä seura ja Auralihti". Joulukuun 2 päivänä 1882 pidetyssä kokouksessa on ainoan kerran merkitty pöytäkirjaan kokouksen osallistuneiden nimet: virkamiehistöä edustaneet reht. Helander, majst. Vehanen, kaupvouti Bröcker, kirjuri Lattu ja op. Nyyssönen sekä käsityöläissäätyyn kuuluneet räätäli Jansson, nahkuri Sahlbom, suutari Koskinen, työnjohtajat Halonen ja Grönlund, siis kaikkiaan 10.

Kun rehtori Helanderista tuli puheenjohtaja vuodeksi 1885 ja hän oli kuullut, että vuoden 1886 alun kokouksissa "oli tehty jyrkkiä vaatimuksia Seuran viimevuotiselta esimeheltä", hän oli laatinut tilaston, jonka mukaan seurassa oli v. 1882 jäseniä 55, joista 7 uutta, v. 1883 59, uusia 8, v. 1884 44, uusia 1 ja v. 1885 66, uusia 28. Täten hän todisti, että hänen puheenjohtajuutensa oli seuran vilkkaht. Tämä jäsentilasto on muuten ainoa, jonka pöytäkirjoista saa selville.

Jatkossa tilanne taas ankeni, koska jo vuoden 1885 lopulla valitetaan kokouksissa käyvä vähän väkää ja parannuskeinona päätetään käyttää soitantoiltojen järjestämistä. Asiaa selkeästi valottava on puheenjohtajan, reht. Jahnssonin toteamus kokouksessa 28. 4. 88: "Nyt on iäkäänkin jonkinlainen unen horros, jota tämäkin illan kokous osoittaa, varsinkin oppineiden puolelta. Joko siis on pantava pillit pussiin, vai vieläkö koitetaan jotakin?" Koe-tettiin: tehtiin m.m. päätös Snellman-juhlan järjestämisestä. Mutta syyskuussa samana vuonna pöytäkirja taaskin toteaa: "Kun väkeä oli kovin vähä, niin kysyi puheenjohtaja: 'Mitä on tehtävä, joko tapetaan koko seua-



Filtri A. W. Jahnsson, puheenjohtaja vv. 1880–84 ja 1886–88.



Filmaist, lakit.kand. Kosti Vehanen, "Auran" päätoimittaja vv. 1882–84 ja 1886–87. Kuoli v. 1887.

Kokousten ohjelmät

Ajankohtainen keskusteleminen kiinnostaa ja veti puoleensa kokousväkeä paremmin kuin tavanomainen ohjelmallisuus. Esitelmää pidettiin kokouksissa koko kymmenvuotiskautena vain kymmenkerta – siis keskimäärin yksi vuodessa – ja nekin olivat aiheiltaan usein sattu-manvaraisesti valittuja. Erät harvat yleisluontoiset alustukset lisäsivät lukua perin vähän. Yleensä tyydyttiin eri aloja koskevaan luentaan, jollaisia esityksiä voidaan täältä ajalta kirjata kolmisenkymmentä.

Ohjelmanhankinta näyttää paljolta olleen puheenjohtajan harteilla ja siksi hänen oma esintymisensä on runsaskuusiin. Helander ja Ursin olivat 1880-luvulla vain vuoden puheenjohtajan nuijaa pitämässä, mutta Jahnsson kokonaista kahdeksan vuotta ja hänen osutensa ylti ainakin kahteenkymmeneen kokouksiintymiseen. Kerran tai kaksi huolehtivat esitelmäpidosta tai luennasta mm. maisterit Almberg (Jalava), Sargren ja Vehanen, op. Nyyssönen, ruununvouti Westerling, hovioik. neuvos Stadigh ja rovasti Warelius. Ruonolausunta oli pöytäkirjojen mukaan niin harvinaista, että sellainen ohjelmanumero on päässyt mukaan vain kahdesti: maist. Sargren lausui Roberginiin "Torpan tytön" ja neiti Hertz Kiven "Aiti ja lapsi".

Minkälaiset olivat aiheet suoraan esitelmäesityksissä?

Esitelmä kuultiin aiheista "Kotieläinten hoito ja eläinräkäs", "Valtiopäivämiesten vaali porvarisaadys", "Oulun Suomalaisen Seuran luonne ja vaikutus", "Lönnrot ja Viron Kreutzwald", "Viron kansallisia oloista", "Ruotsin valtiollisia oloista", "Suomen kielen käytöstä seuraliikessä", "Naidun naisen omistusoikeudesta eri aikojen ja maiden lainaadäädössä" ja "Runoilija Aleksis Kivi-vainaja" (luettiin myös kohtia teoksista). Alustuksista mainittakoon "Arkeologisen ja geologisen tutkimuksen historiateoksen aikaansaannossa" ja "Juutalaisuuskysymys", jonka esitti keskusteltavaksi käsityöläisten puolesta suutari Grönroos.

Varsin kirjavaa kudesta olivat luentanumerot, joista useimmista on pöytäkirjaan merkitty määritelmä "hupaisia kirjoitus": "Juutalais-

ra. Ruununvouti Westerling ehdotti, ettei seuraa tapettaisi, vaan toistaiseksi ei pidettäisi muita kokouksia, kun huvi-iltamia, hovioik. neuvos Stadigh yhdistyi siihen."

Aiemmin "kumousvuodeksi" ristimäni vuosi 1889 antoi kuitenkin toiminnalle kirpeätäkin vilkkautta, kuten myöhemmin kerrotaan.

kysymyksestä". A. Meurmanin "Suomi virallisenä kielenä", Ignatiuksen "Suomen Maantieteestä" muutamaa kohtia (kahdesti), Antti Jalavan "Valtiopäivämiehen vaalista Unkarissa", "Valtiopäiväistämme" (Valvoja), Castrenin "Suomalaisten loitsusta", "Noidan rangastus" (kirjasta "Elämäni havainnoita"), A. W. Johnssonin "Koulume vanhempiina aikoina" (kahtena jaksona) ja "Minin on Mikael Agricolaan muistopästänsä pysytettävä", kaksi Sotaväen hukan kertomusta "Länsi-Suomen muistella, humoristinen "Lukon laulu" ja "Rönnösten Rottakien kirjotus Dagbladista, jossa hän sanoo saaneensa uukauksia suomenmielisiltä", "Keisarin tuttu" Savon muistella, Meurmanin "Suomen kansan asema", "Jompa sutta hiihtämässä", "Eräs yliopistomies" Turussa 1600-luvulla, Yrjö Forsmanin "Tukholman-kirje" (Mehiläinen 1860), "Nuolenpääkirjoituksesta" (Joukka-hainen), "Seitsemältä veljeksestä" kosmiamatka ("Jota seuran jäsenet suurella hartaudella kuuntelivat"), "Kenraali Odo Furuheimin-vaivaja", "Ilmeinen kappale" "Puhdas lippu" "Kuvasto" "Kuvasto" "Kuvasto" (Valvoja), "Häipädet sodan suusta" Mauri Jokain "Hanhi-paimen", "Matti Pirulla palveliaina", Euroopuksen "Runon keräysmatka" ja Minna Canthin "Kuvalehti lapsi".

Huomio kiintyy musiikallisen ohjelman puuttumiseen kokouksissa. Jo ensimmäisessä toimintavuotensa 1880 olivat tosin maisterit Ahlman, Borg ja Sargen valitut laulutoimikuntaan, joka pani esille ilmoittautumislisäntäkin kuoron synnyttämiseksi, mutta joskus tapahtunutta yhteislaulua pitämällä ei asiassa päästy lauluaseuraksi syntyä vasta 1889, josta päätös tehtiin kokouksessa "ihastuksella". Johtajaksi valittiin majsteri Erik Eml Ekman 30 m.k:n palkkiosta kuukaudesta. Kun aiemmin mainittu pianokin hankittiin samana vuonna, olivat edellytykset vastaisuutta varten luodut. Vain maaliskuun kokouksessa v. 1886, jolloin seuran ensimmäiset naisjäsenet, ensi kertaa osallistuva kokous, olivat läsnä, päätettiin "kokea" soittoa, laulua ja tanssia" mutta kokoushan oli varmaan juhlan veroinen.

Vuodesta 1889 kerrotaan, että rouva Sonck ja majasteri Hagfors lauloivat kokouksessa 27. 2. rouva Westerlingin säestämänä "Pilven veikon" ja viimeinannittu yksinänsä "Kaipausten", "En voi sua unhottaa pojes" y.m. Maaliskuun puolivälin kokouksessa oli "huvikkeena" tintintamareksia ja miesäänistä laulua" ja kuun viimeisessä kokouksessa "nais- ja miesäänistä laulua ja soittoa", mutta esiintyjistä ei ole mainintaa.

Kaikki tämä uudistuminen oli tar-
koitettu kiinnon herättämiseksi ko-
kouksiin. Sellaisiksi oli tietysti tar-
koitettu 1. 12. 89 tehty päätös, ja
että kokoushuoneeseen hankitaan
"tammi- ja sakkipelit", mutta jos-
halutaan "pelata korttia", hankki-
koon jokainen kortit itse.

Juhlien ohjelma

Juhlien ohjelmat olivat hyvin ki-
rkkaita ja vaihtelevaisia. Juhliin
osallistui muutkin kuin jäsenet.
Puheiden lukumaara noussee pöytä-
kirjamerkintöjen mukaan 1880-lu-
kua neljänkymmeneen, mutta tie-
tysti oli lisäksi paljon maljapuheita,
joitten esittäjiä ei aina nimitetty
mainita. Tilastossa on kärsikvialla
taaskin t. m. m. m. m. m. m. m. m.
pöytäkirjasta "puheen" ainakin
5 kertaa. Kerran pari ovat puhuneet
m. m. maisterit Almgren (Jämsä),
Borg, Ström, Ilmoni, Mellin, Sar-
gren, Skogberg, Sonck ja Vehanen,
tohtorit Erich, Hahl ja af Ursin,
hoivoviskaali Forsman, rehtori He-
lander, neiti Hertz, toimittaja Hert-
berg, kirjailija Kramus, pastori
Lundström, rovasti Varesius ja
kruununvaivastalon johtaja.
Muutama oli myös meiko runsaasti
esittäjä neidi H. Hedman ja M.
Reijonen, joht. Hellsten, oppettajat
Kärnä ja Nyssönen, maisteri Sar-
gren ja ylioppilas K. A. Widenius.

Laulun ja soiton osuus oli juhli-
sa hyvin näkyvää ja yleisö sai aikaa
myöten iloita teatterillisestakin oh-
jelmasta.

Porthan-junlat

Turun Suomalaisen Seuran julkisen toiminnan avausjuhla Phoenixissa 9. 11. 1880 oli muistinkirjoituksen mukaan uskoa antava. Yleisöä oli runsaasti, "estetien naisia". Almberg-jalava "teltti" Suomalaissuomalaisesta Puolasta. "Suomalais-maljoja" juotiin Seuralle, naisille ja trehtoreille Waseniukselle ja urkurikoulun oppilaille, joidenka raikkaasta ja kauniit laulut lisäsivät Seuralle paljon lojia". Tässä yhteydessä voidaan todeta, että Wasenius ja Seura olivat tällöin tulleensa aineslaulujuhlien aluista avustajia koko kymmenluvun ajan. Keväällä 1881 ryhdyttiin kiitollisuudun ilmaukseen hankkimaan Waseniuksesta kuvaa "liidula piretettä porttetta", joka syyskylä oli vämis, mutta ja alkoi Seuran avausjuhla. Aineslaulujuhlayn W:n hyvaksi oli suoritettu. Ainauksen tapahtui luovutus.

V. 1889 pidetty toinen Porthan juhla toimenpantiin Kaupungin huoneessa kuulun tiedemiehen 150 vuotisjuhlan – mutakin piirijä oli ”yhteistä juhlaa” järjestämässä – ja samalla Suomalaisen Seuran 100 vuotisjuhlan. Tosin lokakuussa oli jo kokonuttu juhlimaan Phoenixin 100-vuotis toimenpantiin merkissä. Tässä illassa esiin- tyivät torvisoitokunta, lukkarikou- laiset, neiti Hedman lausumalla Ca- janderin ”Isänmaalla” ja herra Hah- soitamalla alttorille neiti Hahlin pianolla saeestässä kappaleet ”Ai- den rukous” ja ”Kuningas päiväksi”. Nähtiin vielä mustalaistanssikin ja kukaan 12 vuotta vanha ja heik- koin kaveri ei suoraan kahden tun- tuisen yleistä suuria huiksia tanssivat. Ilta päättyi tanssiin, jota jatku- yi puolen yön.

Kaupunginhuoneen juhla oli huoliteltu tilaisuus. Perällä nähtiin kuusilla koristeilla "puhe-asema" ja Porthanin rintakuva, taustaseinällä teakstaukset "H. G. Porthan 1739–1889" ja "Suomalainen Seura 1879–1889". Solittajien ohjelmaa esittivät "Taitava ja oivastensa" ja "Kokkilaisten" laulajat. Keskellä näytteli Ohjelman alkajaisiksi kukaan kokonainen pieni konsertti: "Porilaisten marssi", "Dichter und Bauer", "Die Wachtparade", "Suomen lauluja" ja "Estudiantina". Tri N. R. af Ursinin puhe käsiteli molempia juhlan aiheita. Mustalaistanssin uusia teitytysen ohella oli musiikkiohjelmia runsaasti. Näytelmän esitti Forströmin viuluilla "Nocturnen" ja Kärn Öckenström kanteleella "Kaiser-marschin" ja "Salon ruusun", runonlaajat lauloivat, "Dulgt kærlighet" ja "Wiegenlied" kuultiin tri Manna Reijosen laulamaa ja "oma sekakööri" laului Ekmanin johdolla "Suomen laulun", "Muiston" ja "Satakiekin" sekä yhden sakalaisen laulun. Keskellä näytteli Kärn Öckenström Op. Kärnä laului Kramsun runon "Porthanin muistoksi" ja tanssi kesti aamuyhden.

Juhlan vaiheilta sopii mainita so-
mana yksityiskohtana pari erityis-
päättöstä. Nuorisio oikeutettiin pää-
semään "pieniin tanssi-iltamiin" hal-
vemmallalla kuin aikuiset ja juhlan
puuhaajat samoin kuin ne jäsenet,
jotka johonkin tilaisuuteen myivät
15 pääsylippua, oikeutettiin saa-
maan tuohon tilaisuuteen vapaa-
lippu.

Runeberg-juhat

Vuosijuhlapäiväksi oli valittu helmikuun 5:s, Runebergin-päivä. Ensimmäinen vuosijuhla oli v. 1881 Phoenixissa. Se oli "hyvin elävä ja vilkas, samalla kun se oli yksinkertainen ja vaatimaton. Väkeä oli jotenkin kosolti (noin paristasta henkeä) ja olisi luultavasti ollut koostumaltiki, jos ei olisi sattunut niin paha ilma (ankara pyry)". Puheet olivat "selvät, pontevat ja henkevät" tiireht. Wasienuksen lukkar- ja urkukouluilaisten laulu "raikasta sointuisaa ja tunnokasta".

Seuraavana vuonna juhlittiin Sosialiteissa – n. 150 henkeä, mikä oli useimpien vuosijuhlien standardiluku. Jahnsson piti "pötevan puheen" ja Sargen maljapuheen Ruinebergille ja isänmaalle, jota paitsi laulaja John Bergholm in johtama "sekaääninen laulukööri" lauloi. Jatkotkin tunnettiin, koskapa juhlan selostaja toteaa: "jatkettiin laululla, tanssilla ja kohtuullisella nautinnolla".

Suuraava vuosijuhla sujui erityispiirteittä, mutta vuoden 1884 juhla tuli merkittäväksi siksi, että sen ohjelmassa oli "kaksi kuvausta (tablettia), jotka onnistuivat oivallisesti" sekä "pieni näytelmäkappale 'Yökäusi lahdella', joka myöhemmällä näytettiin ja joka herätti vilkasta naurua". Tämä juhla pidettiinkin Teatterilämpöissä Puhessaan.

Jahnsson kosketti myös vuosikymmeniä 'sydämille ja ajuille' puhuneen Snellmanin elämäntyötä ja Runebergin maljapuheen piti Turussa silloin oleileva runoilija Kaarlo Kramsu. "Sekaääninen laulukunta lauloi."

Vuoden 1885 vuosijuhlassa esiintyi ensi kerran seuran uusi jäsen, tri ai Ursin pitään Runebergin maljapuheen. Jahnsson, joka juhlassa myös "puhui pontestavi", oli saanut pyytämänsä eron puheenohtajuudesta, joka siirtyi reht. Helanderille. Mitään skismaa ei uuden tulokkaan ja entisten jäsenien välillä vielä esiintynyt. Helander esitti isänmaan, Westerling Jahnssonin ja Jahnsson naisten maljan. "Turun tarkka-ampujia patalojan soittokunta puhalteli torviaan illan kuluessa. Tanssitiitti, tupakotiitti ja tärinoitti myövhään vohon."

Seuraavana vuonna yhdyttiin Kaupunginhuoneessa pidettävään "yleiseen juhlaan kahdella kielellä", mutta v. 1887 järjestettiin vuosijuhla taas oma-aloitteisena ja siitä kehkettiin kymmenluvun vuosijuhlista ehkä edustavin. Tosin ei tässä Teatterisalongissa toimeenpannussa juhlassa voitu toteuttaa sellaisenaan 21. 1. 1887 tehtyä päätöstä, jonka mukaan "tulisi illan ohjelma etupäässä sisältä

tämaan jonkun sopivan pienemmän teatterikappaleen", sillä päätös oli tehty liian myöhään, mutta juhlassa, jossa oli läsnä n. 600 henkeä, oli sensijaan nähtävissä teatterinomaaisesti toteutettujen kuvaelmien sarja. Pataljoonan soitokunnan "alkusointu" oli oveturttin", Jahnssonin, joka edellisvuonna oli uudelleen valittu puheenjohtajaksi, "pöntelevän puheen" ja soitetun "Suomen laulun" jälkeen seurasi kuvaelma "Suomen laulu" ja "Suomen kuvilla ja viעדhättävällä laululla". Väliajalla kaksinkertainen näiskvartetti lauseli useita lauluja ja soitokunta soitti kansanlauluja. "Toisessa kuvaelmassa nähtiin kuvia 'Fanrik Stålin tarinoista': 'Hurttiukko', 'Lotta Svärd' ja 'Sotilaspöika', jonka laulu oli viעדhättävää, että pyydettiin uudestaan. Kolmas tablakuvasi Suometaria, joka piti ojennettua kättänsä Runebergin seppelöidyn rintakuvaa pään päällä. Kuvan ympärillä oli lukuisia joukko Suomen kansalaisia, jotka lauloivat 'Maamme'-laulun. Kun se lopputtaisesti avautui näyttämönsä taustaan, se nähtiin silloilla joukko 1808 vuoden sotilasta 'Piiven veikon' ympärillä. - Näitten erittäin hyvien onnistuneiden kuvaelmien jälkeen alkoi vilkas tanssi, jota kesti myöhään yöhön."

Vuoden 1888 vuosijuhla oli oman
 orren alla "Suomalaisen Klubbin
 huoneuksessa" ja siinä vallitsi "oi-
 keen ahdinko" (150 henkeä). Illan
 kuluessa laulettiin "seka-, mies- ja
 naisäänisesti", 3 miestä ja 3 naista
 lauloi Runebergin "Pilven veikon" (1).
 "Tanssia ei myöskään oltu unohdet-
 tu, vaan hiljoteltiin sitäki muun
 hauskuuden ohessa myöhään il-
 taan."

Vuodeksi 1889 valittiin puheenjohtajaksi tri Ursin. Vuosijuhlansa elistä nähty merkkiä siitä kampaillaan, joka tuli olemaan vuoden aikana ursinilaisten ja johannosilaisten välillä. Pääpuhujana oli edelleen Johansson ja puheetta "seurasi" hyvin alitultu ja harjoitunut laulaja, kuivasta laulusta laulua ja tanssia vuorotellen". Illallisen aikana piti maljapuheen Rubeiniger muistolle maista. Sonck ja Suomalaisella Seuralle ja suomalaisuudelle Ursin. "Puheet olivat etevät ja pöntevät, ja maljat tyhjennettiin innokkailta eläköönhuudolla." Johanssonin puhutua vielä naisille Ursin esitti maljan Johanniinle. Johansson liikutuksella, veisissä silmin vastasi". Puheet ja tanssi jatkuivat klo kahteen yöllä. Läsna oli n. 200 henkeä.

Två lagerkransningar med strålglans i Åbo

META TORVALDS

Denna vår, då Åbo akademis gav glans åt sitt 50-årsjubileum med att anordna den tredje promotionen i sin historia, kan det vara skäl att påminna om hur de tidigare två gestaltade sig. Båda har de sin speciella aura. Den allra första ägde rum i september 1927, närmare bestämt den 17 september, och höll sig i ungefär två och en halv hundra år efter gamla Åbo Akademis sista promotion, den vid vilken Runeberg fick sin magisterkrans i Solen-nittisetlass två månader innan staden lades i aska. Den andra promotionen var planerad till 1940, alltså 130 år efter Akademins grundläggning, men krigets grusade den planen och promotionen förknippades istället med den återupprättade Akademis 30-årsjubileum i september 1948, då en högtidlighet som denna efter alla svåra år och den ännu kvardröjande gråheten kändes som en "festernas fest".

Den beteckningen brukas i det fullgilla reportage som Åbo Universitetslärare hade från detta akademiska stor- evenemang. Också promotionen år 1927 kan man upple- vera eller återuppleva skede för skede och så gott som ord för ord med hjälp av gamla tidningslägg. Starkt verkan har allt annat akademikoretör Severin Johans- sons mäktiga promotionstal, i vilket han förtecknade "blodsband mellan den gamla och den nya Åbo aka- demi" och med effektivt våltalighet nästan bar en att se hela den långa raden av magistrar som lägerkran- sades i Åbo mellan 1643 och 1827. I Solennitetssalen satt år 1927 som hedrade gäster aldrig barn till en och annan av 1827 års magistrar.

De nya som fick lagern var 29 och därtill kom fyra doktorer – Per Ekwall, Hans Magnus Hausen, Fredrik



Här dansas magisterfransäsen i Stadshuset vid promotionsballeten år 1948. — Maisterifransäsi Kaupungin-talossa vuoden 1948 promoitotiaustississa.

Woldemar Klingstedt och Gunnar Pehrman. Två hedersdoktorer promoverades, nämligen presidenten i Högsta förvaltningsdomstolen Karl Söderholm, som senare blev Akademins kansler, samt författaren Hjalmar Procopé — som dramatiskt nog avled samma dag i Diktarhusmet i Borgå. Budet därom nådde fram till promotionsmiddagen.

Ej spirar livet rikast på hägnad gård
där ingen isvind andas sin kärva fläkt
Av stormar svept, i farans närhet
bär det sin skönaste blommings krona

Så stod det i festkantaten Templet, skriven av Emil Zilliacus, besjälad av glädjen över att Akademien hade klarat det svåra portgångsföret och av hopp för dess och hela folkets framtid. Det var hela den glansfulla festens ledande tongång.

Med ceremonimästaren Otto Andersson i spetsen drog man i procession till Domkyrkan. Allmän kranbinderska var rektor & promotors dotter Karin Johansson (gift Mustelin). Primus magister var Holger Wallén och ultimut magister Carl-Rudolf Gardberg. Trevliga minnen har många från promotionen i Akademins vid detta laget legendariska begynnelsesekede.

Men självfallet var evenemanget år 1948 av större format. Akademien hade ju vuxit och fått fler att promovera. Den välinformerade reportern i AU anser rentav den promotionen i Solennitetssalen "som den mest glansfulla fest som någonsin ägt rum i detta på-

minnen rika hus". Dagen innan, den 17 september, var det upptakt med stort upplagt 30-årsjubileum i samband med inskription. President Paasikivi, personligen närvarande, fick Akademins utmärkelsemedalj i silver och K.-A. Fagerholm — denne vår aboensisk hedersdoktor — höll stort tal i egenskap av statsminister. Rektor magnificus G. O. Rosenqvist gjorde inskriptions-talet till ett jubileumstal i vilket han bl. a. slog broar till den finska folkdelen.

Tio hedersdoktorer kreerades vid 1948 års promotion. De var Amos Anderson, Axel Boethius, Henric Cornell, Erling Eidem, Berndt Grönblom, J. Th. Lindroos, Arthur Montgomery, Emil Sariin, Jacob Tegengren och K. W. Åkerblom.

De 48 filosofiekandidaterna promoverades av professor Rolf Pipping. Primusmagister var Carl-Eric Sundman — nu Akademins sekreterare — och doktorsfrågan gick till Svante Dahlström, som fick ge en lektion i åbohistoria och redogöra bl. a. för Engels kamp med stadsplaneproblem. De övriga filosofiedoktorerna var Olav Ahlback, Nils Cleve, B. L. Federley, Carl-Rudolf Gardberg, Ester Maria Hjelt, Edit Ingeborg Perjus och K. A. E. Stenberg. Professor Sven Lindman promoverade vårt lands allra första politices magistrar och professor Arthur Montgomery blev första politices hedersdoktor. Till teknologiedoktorn promoverade professor Jarl Salin dipl. ing. Valdemar Jensen och tecknen på denna värdighet överräcktes till Helge Aspelund. G. A. F. Larinkari, Anders Ringbom och L. B. Schaudman. Akten avslutades med teologiedoktorspromotionen

TURISTIER TURKU

Suomen Turulle kirjoittanut
prof. KALEVI PIHA

Markkinointi perustuu kahteen tekijään, siihen, että on mitä myydä ja siihen, että osataan myydä. Mitä parempi on kaupan oleva tavara, sitä helpompi sitä on myydä. Mitä voi kaupunki tarjota asiakkailleen, matkailijoille? Se voi myydä virkistys- ja huvittelutoimintoja, ravintola- ja ostospalveluksia sekä taiteellisia ja kulttuurisia nautintoja. Mutta ennen kaikkea kaupunki voi markkinoida omaa leimallista minäänsä, omaa oimtuista miljöötään. Turun kaupungin ominaispaino on tässä suhteessa korkea.

Turun kaupunkikuva on vakiintunut. Sen historialliset nähtävyyshkohteet ja värikäs katukuva ovat muodostuneet tavaramerkiksi, jonka arvo ei ole mitattavissa. Turun kaupungille on onneksi, että sillä on käytettävissä tällainen aineeton omaisuus. Vakiintunut kaupunkikuva on matkailussa yhtä arvokas kuin tunnettu tavaramerkki markkinoinnissa. Turun kaupungin kannattaa muuttaa matkailullinen hyödykearvonsa matkailutuloksi.

NAHTÄVYYSKOHTTEET

Turun nähtävyyshkohteet ovat etupäässä historiallisia ja toisessa sijassa kulttuurisia. Turun linnassa kävi v. 1966 noin 120.000 ja Tuomiokirkossa 107.000 matkailijaa, turkulaiset kävijät tämän lisäksi. Tiedotus- ja opastustoimintaa tehostamalla voitaisiin matkailijoiden määrää kaksinkuites kolminkertaistaa. Tätä juuri valmistuneessa matkailututkimuksessa saatua arviota vahvistaa sekin, että mainituissa nähtävyyshkohteissa käyneiden lisäksi Turun linnaa tarkasteli ulkopuolelta — pääsylimppua lunastamatta — 60.000 ja Tuomiokirkkoa 32.000 matkailijaa.

Käsitylöläismuseon kävijämäärä, turkulaiskävijöiden lisäksi v. 1966 43.000 matkailijaa, ei vastaa sen matkailullisia edellytyksiä. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että Käsitylöläismuseon tunnettuisuus on varsin vähäinen tavallisten matkailijoiden keskuudessa. Tiedotus ja opastus sen sijaan on johtanut sinne monen turistin. Saattaa olla niin, että sen nimi ei ole onnistunut. Käsitylöläisperinteestä sellaisenaan lienee suhteellisen harva lomamatkailija kiinnostunut. Sen sijaan tuon vanhan kaupunginosan asumismiljöön mataline puutaloineen ja kapeine, maalauksellisine kujineen on jotakin aivan poikkeuksellista, sellaista mitä millään muulla kaupungilla ei ole näytettävänä. Tämän nähtävyyshkohteen tunnetuksi tekemisessä olisi keskityttävä juuri näiden erikoisuuksien selostamiseen. Se tulisi käydä ilmi paikan nimestäkin. Eräässä tilanteessa nimi synti spontaanisesti: Vanha Turku. Vanhan Turun haluavat kaikki nähdä, käsitylöläismuistoja paljon harvemmat. Käsitylöläismuseon kävijämäärä saataisiin uuden tiedotusohjelman avulla varmaan moninkertaistetuksi.

Historiallisella Vartiavuoren mäellä on toinenkin matkailullinen nähtävyyshkohte, nimittäin Engelin piirtämä kuuluisa Tähtitornin rakennus, jolle vasta etsitään käyttöä. Sen turistista merkitystä tuskin voi liioitella. Kulttuuri- ja kouluperinteensä lisäksi mäeltä on näköala Turun historialliseen, akatemiseen ja liikenteelliseen keskustaan, jolle ei löydy vertaa. Kun Turun merenkulun perinteitä ei liiemmästi ole ollut näytettävissä matkailijoille, on paikka mitä sopivin Merimuseolle. Tähtitornin alkuperäistään tarkoitusta ei tässä yhteydessä kannata jättää käyttämättä. Tähtitornin kahvilan varustaminen olisi varattava määräraha, jonka avulla Turku saisi paikan matkailijoiden viihtyä ja turkulaisista nauttia

omasta kaupungistaan. Kun luonto Tähtitorninmäellä li-
säksi edustaa Varsinais-Suomea parhaimmillaan, on us-
kottavaa, että siitä saataisiin kehitettyä yksi Turun suo-
situimpia matkailukohteita.

KULTTUURITURISMI

Kulttuuriturismissa palvelevista laitoksista on Turun Yliopisto suosituin. Siellä kävi v. 1966 noin 57 000 mat-
kailijaa. Muista yliopistoista ja korkeakouluista tiedot
lienevät niukat. Olisi kuitenkin pyrittävä vahvistamaan
Turun asemaa nimenomaan korkeakoulu-kaupunkina,
jonka yliopistolliset perinteet ulottuvat vuosisatojen
taakse. Korkeakoulut ovat olennainen osa Turun kau-
punkikuvasta. Turun Yliopisto tietyt hokuttelee kuu-
luisana rakennustaiteellisenä luomuksena. Sellainen on
niin ikään matkailijoiden jo löytämä Ylösnousemuskap-
peli, johon tutkimusvuonna tutustui 34 000 henkeä, sa-
moin uusi P. Ristin kappeli.

Turussa on useita taiteen ja kulttuurin tarpeita palve-
levia museoita. Taidemuseo on sekä rakennuksena että
kokoelmiltaan tunnetuin, mutta kävijämäärä — v. 1966
noin 36 000 ulkokuntalaista turistia — voisi olla paljon-
kin suurempi. Tässä tarvitaan tiedotuksen ja opastuk-
sen tehostamista. Jo puoleentoista vuosikymmenen pe-
rinteet omaavalla Konserttitalolla, samoin kuin Sibe-
liusmuseolla ja Wäinö Aaltonen museolla on kaikki
mahdollisuudet toimia voimakkaana kulttuuriturismin
kohteina, mutta toiminta tässä suhteessa on toistaiseksi
tuskin päässyt alkuun.

Luonnontieteellisistä käyntikohteista on Biologinen
museo tunnetuin; kävijämääräkin on vuosittain yli
30 000. Uusitusmaahan muodosseensa sen houkutusvoima epä-
ilemättä olisi suurempi, mutta matkailijoiden ohjaami-
nen sinne vaatii työtä. Mutta minne on unohtunut Tu-
run Yliopiston eläintieteellinen museo? Julkisuudessa
on ehdotettu biologisten nähtävyyksien täydentä-
mistä mm. perustamalla Turkuun eläintarha. Tällainen
suunnitelma on epärealistinen. Siitä tulisi pakostakin
tynkäeläintarha, millä ei olisi suurtakaan matkailullista
houkutusvoimaa. Sen sijaan jokin erikokoelma
saattaisi olla suunnitelmien arvoinen. Hiljattain esillä
ollut matelijakokoelma olisi kenties ollut hyvä alku sel-
lisen kehittämiseksi. Mahdollisesti voitaisiin myös aja-
tella Ruissalon käyttöä tällaiseen tarkoitukseen. Sehän
on vanha kuninkaallinen metsästysmaa.

TURUN TURULLA

Turun suosituin matkailukohde on kuitenkin Turun
tori, jossa v. 1966 kävi yhteensä 400 000 ulkokuntalais-
ta. Värikäs, elämää täynnä oleva tori on epäilemättä
todellinen elämys monelle muualta kotosiin olevalle tu-
ristille. Torikauppiat, joista monet ovat olleet koku-
jen-
sä ääressä jo vuosikymmeniä, ovat tapaamisen arvo-
isia, puhumattakaan maalaislinjan myyjistä, joiden ta-
varavalikoima käsittää luodista arvokkaisiin käsityöta-
idon tuotteisiin, vihanneksista ja hedelmistä kukkiin ja
perunoihin. Torilla on oma kalasivustansakin.

Suomen ainoa kirpputori, Turun Puutori keräsi
152 000 matkailijaa. Puutorin kaupunkikuvaa luovaa ar-
voa ei nähtävästi oikein tunnusteta, koskapa sen lopet-
tamista suunnitellaan. Turulla ei siihen olisi varaa. Päin-
vastoin kannattaisi elvyttää Puutorin toimintaa; nykyään-
hän kaikenlaisella vanhalla on entistä suurempi arvo.

Matkailullinen houkutusvoima olisi vieläkin suurempi,
mistä keski-Euroopan vastaavat torit ja myyntikadut ovat
parhaana esimerkkinä.

Turku on Suomen portti länteen, sanotaan. Portti on
satama, jota erityisesti sisämaalaiset käyvät katsomas-
sa. Satamaan saapuneet laivat ja vilkas ulkomaalaislii-
kenne ovatkin matkailijoille ihmettelyn ja mielikuvitusta
kiehtovien toiveiden kohde. Sadat tuhannet matkailijat
suuntaavat sinne askeleensa.

LUONNON KOHTEET

Turun varsinaisten nähtävyyksien ohella Turun matkailulla on tarjolla myös
lounais-Suomen luonnon paras anti. Turun saaristo on
maailman runsaassaarisimpia seutuja, ja sellaisenaan
matkailulle jotakin aivan poikkeuksellista. Turun arki-
pelaa-
gin matkailullinen käyttö onkin vilkkaan suunnit-
telun kohteena. Turku on siinä avainasemassa. Turun
kaupunkiseutu ja koko lounainen rannikkoalue puoles-
taan edustavat virkistys- ja lomailualueita, jolle kasvis-
ton rehevyudessa ja puuston vehreydessä tuskin löytyy
vertaa. Rannikko ja sisämaan pikku järvet tarjoavat ret-
keilijöille hokuttelevia leirintä- ja levähdyspaikkoja.
Alueen keskieuropalainen lehtipuuvyöhyke poikkeaa
monessa suhteessa muusta Suomesta, sen matkailulli-
sesta arvosta ovat luonnonsuojelualueet todistuksena.

MATKAILU ON YHTEISTYÖTÄ

Turun ympäristöalueiden matkailullinen hyväksikäyttö
edellyttää kuitenkin laajamittaista yhteistyötä Turun ja
sen vaikutusalueella olevien kuntien kesken. Tosiasia
onkin, ettei matkailu milloinkaan ole vain yhden kunnan
tai kaupungin ongelma, vaan matkailullisen kokonaisuus-
den tulee aina käsittää useita aluetyppejä, jotka täy-
dentävät toisiaan matkailupalvelustensa erilaisuudella.
Se on sitäkin tärkeämpää nykyään, jolloin matkailijat
yhä useammin liikkuvat autolla ja jolloin matkan kesto
on lyhytaikaisempi kuin ennen, mutta matkalle lähde-
tään entistä useammin. Turun sijainnin voidaan matkai-
lun kannalta katsoa olevan jopa ihanteellinen. Varsi-
naisena ongelmana on nyt matkailun markkinointi.

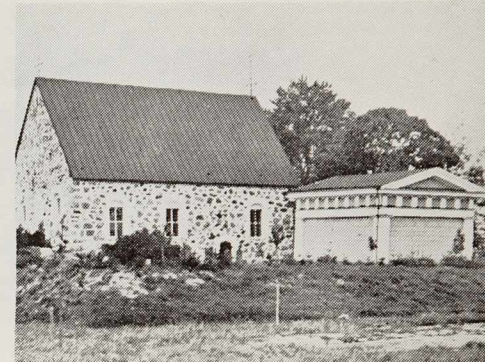


Suomen
ABO. VAR. STAD

Turku

kuuluu
jokaiseen
turkulaiseen
kotiin.

**TILATKAA se myös sukulaisillenne
muualla maassa.**



Kaskikerran kirkko.

Kaksikertalaiset muistelevat:

Kappale kauneinta Suomea

Otsikon sanat ovat varmaankin
lähtemättömästi jääneet jokaisen
Kaksikerrassa kävijän mieleen. Rau-
haisat saarenpoukamet, vehmaat
lehdot ja eri vuorokauden aikoina
erilaisissa valoheijastuksissa avau-
tuvat merimaisemat luovat unohtu-
mattomia näkymiä.

Rauhaisan saaristopitäjän asu-
kaat heräsivät uutena vuotena 1968
uuteen aikaan, kun suuri Turku kat-
soi, että saariston kauneus ei kuulu
yksinomaan pitäjän kanta-asukkail-
le, eikä myöskään vain niille huvila-
asukkaille, jotka ovat rakentaneet
kesähuvillansa valitsemalleen pai-
kalle. Itsenäisen Kaskikerran viimei-
sessä juhlailaisuudessa kenraali-
luutn. A. E. Ehrnrooth mainitsi pu-
heessaan mm., että Kaskikerran
menneisyyteen kuuluu ihmisten
työntäyteisiä vuosia. Tällä on elet-
ty hiljaisia maalaiselämä, jota on
säilyttänyt kaunis luonto. Kaskikerran
miehet ja naiset ovat esittäneet
mielipiteensä pakoliitokseen näh-
den, mutta nyt tiedämme, mikä on
tosiasia. Meidän on katsottava
eteenpäin. Kaskikerran kaunis luonto
ei muutu, ulapet eivät muutu. Kaski-
kerran kaunis järvi pysyy muuttu-
mattomana, ellei ihmiskädellä sitä
muuteta. Kaskikerta ei ole kappale
kauneinta Suomea, ellei täällä asu
onnellisia ihmisiä, jotka katsovat
luottavaisin mielin tulevaisuuteen.

Pronssikaudella (n. 1200 e.Kr.) on
suuri osa Kaksikerrasta ollut veden
peitossa, mutta pronssikautiset hau-
dat, joista toinen on Prinkkalan kar-
tanon mailla ja toinen Raustvuoren
Vennävuorella, todistavat, että jo
tuolloin on ollut asutusta. Rautakau-
den ajalta noin 200 vuotta sitten
puuttuvat löydöt, mutta 1100-luvulla
on Kaksikerrassa todettu olleen py-
syvää asutusta.

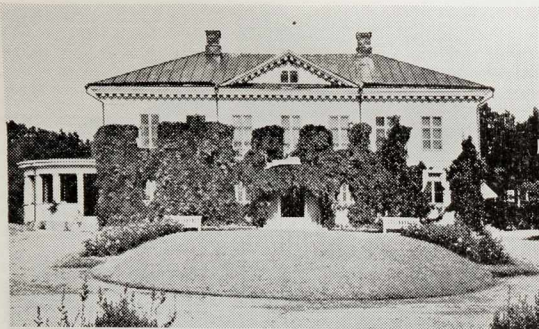
Maatalous on ollut Varsinais-Suo-
men rannikkopitäjissä vallitsevana
talousmuotona pitkään. Peltoviljelys
ja karjanhoito ovat esiintyneet lähes
samanarvoisina elinkeinoina. 1700-
luvulta tavataan mainintoja, jotka
osoittavat, että maanviljelys ei ole
ollut kaksikertalaisten yksinomainen
elinkeino. Oli talonpoikia, jotka
maanviljelyn ja karjanhoidon
ohessa harjoittivat kauppa- ja kalas-
tusta, kalkinpolttota ja tiilenlyöntiä.
Purjehdus on myöskin kuulunut jo
1600-luvulta kaksikertalaisten elä-
mänmenoon. Vanhat asiakirjat ker-
tovat, että eräät kauppiat ja Keik-
kolan Mikko isäntäkin kävivät kaup-
pamatkoilla Ruotsissa omilla alu-
sillaan.

Kaskikerran kalkinpoltoasta on mai-
ninta vuodelta 1538, jolloin Turun
linnaan ostettiin 4 tynnööriä kalkkia.
Kalkki hankittiin kuitenkin lähinnä
Paraisilta, jossa nykyisin on suuri
kalkkikaivos. Maauneissa kalkki
pollettiin käyttökelpoiseksi kalkiksi.

Tiiliöllisyydestä kotipolttona mai-
nitaan ensimmäisen kerran v. 1556,
kun Kustaa Vaasa antoi määräyksen
valmistaa parempia tiiliä. Lieneekö
niin, että tiiliä olisi kuljetettu Ruot-
siin saakka, vai liittyikö määräys yk-
sinomaan Turun linnan rakennus-
toihin käytettyihin tiiliin? Juhana
herttuahan suorittui suuria raken-
teellisia laajennustöitä samoin ai-
koihin linnan sisällä. Useina vuo-
sina kaksikertalaiset myivät tai luo-
tuttivat heinäveron asemesta tiiliä
tuhatmäärin linnan rakennustöitä
varten. Vanhat asiakirjat kertovat,
että veroheiniä asemesta piti luo-
tuttaa 500 tiiliä mantaalia kohti.

Kaskikerran talouselämässä kal-
kinpolto ja tiilenvalmistus muodos-
tivat vuoden 1700 vaiheilla monilla
tiiloilla pääasiallisen tulolähteen.
Näin kaksikertalaiset ovat olleet
hankkimassa rakennusmateriaalia ei vain
Turun linnan, vaan koko Turun sen-
aikaiseen rakennustoimintaan.

Kukapa uskoi, että Keksikerrassa
on ollut paperitehdaskin. Vanhat



Turun kaupungin omistaman Prinkkelan (Brinkhall) kartanon päärakennuksen nykytyli on peräisin 1700-luvulta.

asiakirjat kertovat kuitenkin, että kirjanpainaaja I. C. Frenckell osti Kaksikerran Myllykylästä myllyn, johon hän sijoitti v. 1818 Aurasta siirretyn paperitehtaan. Parhaana aikana oli siinä työntekijöitä alun toistakymmentä ja tehtaan raaka-ainetta pellavalumpuita. Tuotteet markkinoitiin kokonaan Turkuun ja vuosittainen tuotanto laskettiin 1800 hopearuplan arvoiseksi. Vettä pienessä Myllykylän purossa ei riittänyt, joten sekin osaltaan vaikutti siihen, että tehdas lopetti toimintansa v. 1855. Nykyisin samassa koskessa sijaitsee kalantutkimuslaitos, jonka perustaminen on ollut usein esillä.

Kaksikerta on kuulunut Kaarinaan, joka muodosti aikoinaan oman urhoittajan. Kaksikerta esiintyi asiakirjoissa v. 1416. Jo 1600-luvulla kaksikertalaiset halusivat perustaa oman seurakunnan. V. 1693 annettiin siihen lupa, mutta rahan puutteessa ei kirkkoa voitu rakentaa. Vasta v. 1764 toive osittain toteutui, kun kuningas antoi suostuksensa saarnahuoneen rakentamiseen. V. 1804 senaatti määräsi, että kappeliseurakunnasta oli muodostettava keisarillinen kirkkoherrakunta. Vasta v. 1938 päätös pantiin täydellisesti täytäntöön, kun Maariaan kuulunut Hirvensalo seurakunnallisesti liitettiin Kaksikertaan. Kaksikerran kaunis kivikirkko sitä ympäröivine hautausmaoineen on kahden vuosisadan kuluessa saavuttanut historiallisesti merkittävän aseman kirkkorakennustemme joukossa viimeisin talonpoikain talokkootyönä rakentamien kuuluvana.

Kaksikerrassa on kartanoita, jotka kertovat historiasta ja taideharrastuksista. Turun kaupunki osti hiljattain Prinkkelan (Brinkhall) kartanon, josta voi sanoa, että se edustaa kulttuurihistoriallisesti Varsinais-Suomen herraskartanoita eräänä niiden parhaista. Talo tunneltaan jo

1500-luvulta. Professori Gabriel von Bonsdorff omisti kartanon vv. 1792–1831. Siitä kehittyi tuona aikana niin rakennusten kuin puutarhankin osalta kokonaisuus, jossa sen ajan historiaa vieläkin muodostaa mielenkiintoisen miljöö. Harjattulan kartano sekä monet muut mielenkiintoiset kohteet houkuttelevat käymään Kaksikerrassa.

Turkulaiset sanovat, että Kaksikerta on nyt kappale kauneinta Turku. Kutsuuko Kaksikerran järven haltia-tar Kerttu turkulaisia Kaksikertaan rakentamaan asumalohiotta ja ihailemaan luonnon kauneutta? Tärkeintä on kuitenkin se, että niin kaksikertalaiset kuin kantaturkulaiset työn hetkinä rakentavat Kaksikerran en-

tistä kauniimmaksi ja viettävät sen kamaralla sopuisasti vapaaehtokseen.

Aaro Punkari

Muistoja ja ajatuksia

Olen uudelleen istutettu puu. Turin paikkakunnalle elokuussa 1917 ja saman vuoden syksyllä aloitin opintieni Kaksikerran kansakoulussa, jonka neljä vuosiluokkaa jäivät elämäni ainoaksi kouluksi. Uskon, että siirtymiseni uudelle seudulle tapahtui oikeaan aikaan, juuriin sinne ja minusta tuli kaksikertalainen!

Jos haluan kuvaila yhdellä sanalla lapsuteni ja nuoruuteni aikojen, on se sana: rauha. —



Satavan saarella on Marieland Kaksikerran merkittäviä kulttuurinäkömää viime vuosisadan keskivaiheilla. Kuvassamme "Uutela" on Kaatuenteen Omaisten Liiton toimesta syntyneisiin uudisrakennuksiin kuulava.

Kaksikerrassa oli silloin n. 580 asukasta. Pääelinkeinoina olivat maanviljelys ja karjanhoito. Elämän muodot olivat vaatimattomat, mutta eivät huonot. Nykyajan suuret koneet ja autot puuttuivat. Hevosten oli välttämätön pienelläkin maanviljelystilalla ja työtä oli tehtävä naapurien kesken yhteistoiminnassa. Elonleikkauksa, viljan puinnissa ja muissa aikaa vievissä töissä autettiin naapuria ja saatiin apua.

Kaupunkimatkat tehtiin hevospöydillä ja — kävellen, avoveden aikana moottori- ja soutuveneillä. Liikenteen hitauden vuoksi jouduimme eristäytymään. Meiltä jäivät kaupungin koulut ja työpaikat. Nuoret olivat kotona ja juuri senvuoksi seuratoiminta eli silloin parasta aikaansa. Vanhat ja nuoret kokoontuivat yhteisiin tilaisuuksiin. Nuorisio ei ollut kenenkään tiellä eikä nuoria ollut missään kodissa liikaa!

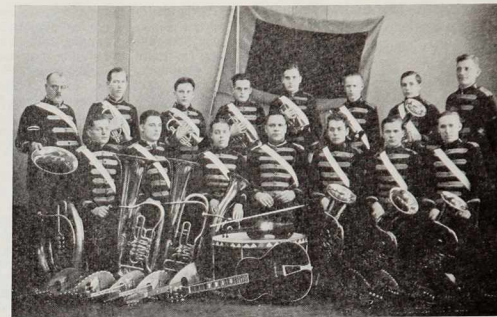
Kolmekymmenluvulla alkoi linja-autoliikenne ja matkustaminen Turkuun nopeutui.

Toinen maailmansota päätti nuoruutemme rauhallisen ajan ja muutti elämän muotoja monella tavalla. Asutus lisääntyi, omakotitaloja rakennettiin ja vilkastunut liikenne loi uusia yhteyksiä.

Uudet koneet helpottavat nyt maanviljelystöitä ja uusi aika on tullut myös kotien maailmaan. Nuorison työt ja harrastukset liittyvät nyt kaupunkiin ja televisio korvaa ihmisten keskinäisen seurustelun.

Kuitenkin jotain on pysynyt muuttumattomana: ihminen. Ihminen kaipaa toista ihmistä. Ihminen on ollut aina päivästä lähtien omissa taakkojensa alla, odottaa ymmärtämystä ja kaipaa lohdutusta! Lähimmäistään auttava ihminen saa paikkionsi tyytyväisyyden ja — rauhan.

Lempi Kokko



Perinteiden vaalintaa Turun Pelastusarmeijassa

Tänä vuonna tuli kuluneeksi 90 vuotta siitä kun eräässä Pelastusarmeijan osastossa Englannissa kuultiin ensimmäisen kerran torvisoittoa. Eräs Fry-niminen mies kaksine poikineen tuli kokoukseen torvet mukanaan ja se herätti silloin tavatonta huomiota, ihmiset kuuntelivat soittoa mielellään ja ensimmäinen soitto-kunta oli näin syntynyt. Siihen aikaan torvisoittoa pidettiin yleisesti sopimattomana kristillisessä toiminnassa, mutta se osoittautui kuitenkin suurten joukkojen suosimaksi ja soitto-kunnat levisivät nopeasti kaikkialla missä Pelastusarmeija oli aloittanut toimintansa. Kun Pelastusarmeija pyrki tavoittamaan ihmisiä kaikista kansankerroksista ja he eivät aina halunneet tulla sisälle kokoushuoneisiin, oli mentävä ulos kaduille ja tontteille ja tällöin oli torvisoitto mitä sopivinta musiikkia ulkoilmassa.

Kerrotaan, että perustaja William Booth ei ollenkaan pitänyt torvisoittoa, eikä siihen oikein koskaan tottunut, kuitenkin tuli torvisoittoista tyypillisen musiikin muoto Pelastusarmeijassa. Nykyisin sitä harrastetaan monissa kristillisissä piireissä. On tietenkin ymmärrettävää, ettei Fryn ja hänen poikiensa musiikki lähes 100 vuotta sitten ollut kovin korkeatasoista, eikä liene sitä ollut

monesti myöhempiinäkään aikoina. Mutta säveleet olivat kauniita ja rytmikkaita ja siinä oli jotain, joka silloin ja yhä vieläkin vaikuttaa omalla tavallaan ihmisiin. Nykyään on Pelastusarmeijalla monissa maissa korkeatasoisia suuria konserttitaivasto soitto-kuntia ja soitattajien luku nousee kymmeniin tuhansiin niissä yli 80:ssä maassa missä armeija nyt toimii.

Suomessa lienee kuultu torvisoittoa Pelastusarmeijassa vuosisadanvaihteen tienoilla, Turun II:ssakin jo tämän vuosisadan ensimmäisissä vuosikymmenillä. Tietenkin torvimusiikki täälläkin herätti aluksi suurta huomiota ja varsin moni pitivät siitä sopimattomana kristilliseen toimintaan. Poliisiviranomaiset kielsivät ulkoilmakokoukset alkuajoista useampaan otteeseen, kunnes ne täälläkin vihdoin sallittiin ajan muuttuessa suvaitsevammaksi. Soittokunta kuului monina vuosikymmeninä turkulaisena kaduilla ja puistoissa kesäaikana.

On selvää, että tämän toiminnan aloittamisella on arvovaltaisesti juhlittu siellä missä se alkoi. Tämä tapaus antoi aiheen juhlahetkeen täällä Turussakin. Pelastusarmeijan Turun II:n osaston Apulitto jähjesti perinteilleen kevään samoihiltansa huhtikuun 20. p:nä samois-

sa merkeissä. Tilaisuudessa paljastettiin muistotaulu, johon oli koottu soittokuntien kuvia 60:n vuoden ajalta ja sinne oli kutsuttu elossa olevia entisiä torvensoittajia. Näitä olikin saapunut eri puolilta Suomea kolmattakymmentä, joukossa oli monenlaista väkeä, pääjohtajasta professoriin, miehiä ja naisia. Tämän joukon esitteli yleisölle tarkastaja Akseli Lehtinen, joka vuosikymmenet oli toiminut soittokunnan kapellimestarina. Musiikkiohjelmassa esiintyivät useat turkulaiset taiteilijat ja pääjohtaja Onni Sarokari Helsingistä muisteli toimintaa 30-luvulta, jolloin soittokunta oli parhaimmillaan vierailen jopa ulkomailla. Se antoi rikasta elämäänsä niille jotka silloin tätä palvelusta suorittivat. On hyvin suotavaa, että torvisoiton harrastus kaupunkimme Pelastusarmeijan piirissä jälleen vireytyy tulevina aikoina.

P. Suominen

TOIMINNAN- JOHTAJAN PALSTA

Turku-seura on kuluneena keväänä kerännyt voimia syksyn ankaraa kampaailua varten: seuran hallitus on päättänyt ryhtyä toimenpiteisiin Turkuä koskevan kaskukirjan julkaisemiseksi ja tämän hetken näkyvien valossa kirja saatetaan ilmeisesti jo lokakuun alussa. Professori Toivo T. Rinteen johdolla työskennellyt kaskutoimikunta on tehnyt uutterasti työtä ja sen toimesta on kaskujen lajittelu saatettu käyntiin. On lisäksi mainittava että kaupunginvaltuusto on tullut Turku-seuran tueksi. Tämä tuki kannustaa kaskutoimikuntaa. Kirjan toimittajaksi on lupautunut toimittaja Harri Kalpa. Kirjasta tulee kuvitettu. Kaskutoimikunta on tietoinen, että kaskukilpailuun osallistuneet henkilöt ovat innostuneesti odottaneet kilpailun ratkaisua, mutta Turun päivän toimikunta on pyytänyt, että kilpailun tulos julkais-taisiin vasta Turun päivänä, jolloin myös palkinnot jaettaisiin. Koska kilpailu on kireä ja ratkaisu kovin vaikea on kaskutoimikunta päättänyt vedota kilpailijoitten pitkämielisyyteen ja pyytää harkinta-aikaa Turun päivään saakka.

Turku-seuran retkeilyjaosto on saanut jälleen turkulaiset suurin joukoin liikkeelle. Kauppas Viljo Vanteen johdolla tutustuttiin hamma-lääketeieteelliseen laitokseen, ko-meean U-sairaalaan, valtion uuteen virastotaloon ja merenkulkukoulun uudisrakennukseen. Mieliä oli todeta, että kaikissa laitoksissa niiden johto suhtautui retkeileviin kaupunkilaisiin suurenmoisesti.

Niille Turku-seuran jäsenille, jotka ovat uskollisesti käyneet seuran jär-jestämässä juhannusjuhlassa, on il-moitettava, että tänä juhannuksena sellaisen järjestää Turun kaupunki Saaronnimeen klo 19 aattoiltoina. Kokko syttyy klo 21. Esityksen asia-ta teki Turku-seura.

Turku-seura pyrkii osallistumaan valtakunnalliseen kotiseututoimin-taan saadakseen virikkeitä omaa työtään varten. Kotiseutuliiton vuo-sikokouksessa edusti seuraa alle-kirjoittanut. Tilaisuudessa oli myös arkkitehti Olli Kestilä, joka valittiin Kotiseutuliiton valtuuskuntaan uude-leen. Saattoi havaita, että kotiseutu-työ on vahvassa myötätulessa. Ko-kouksessa ilmoitettiin, että kotiseu-tupäivät pidetään tänä kesänä Hel-singissä 29–30. 6. Asiasta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä (puh. 11 333). Työhön voidaan vaikuttaa vain osallistumalla, ei passiivisesti sivusta seuraamalla.

On mukava todeta, että Turun kaupunginkirjasto on ottanut koti-seututyön asiakseen. Kirjastoon ni-mittäin perustetaan erillinen koti-seutuhuone, jossa on mahdollisuus laajentaa Turun tuntemusta. Suo-men Turku-lehden vuosikertoihin voi siellä tutustua. Oli hauska kuulla kirjaston taholta mainittavan, että koululaiset usein lainaavat lehtem-me vuosikertoja aineita laatiessaan. Toivottavasti kotiseutukirjasto pal-velee hyvin lukijoita ja vie omalla panoksellaan Turun asioita eteen-päin.

Aurinkoista kesää!

Risto Laine

Turun-päivä 1968

Tänä vuonna vietetään perinteeli-seksiä muodostuneita Turun päi-vää syyskuun 15 päivänä. Kaupunginhallitus on määrännyt päivän tee-mäksi "Turku meren kaupunkina" ja valinnut edustajikseen päivän toi-mikuntaan hovioukedenneuvos Niils Bergin (puheenjohtaja), toimittaja Eino Lehtisen ja kauppias Viljo Van-teen sekä tiedotuspäällikkö Pertti Valtakarin ja tiedotussihteeri Tarja Fiermin (sihteeri). Lisäksi oikeut-tu kaupunginhallitus Turku-seuran nimeämään toimikuntaan kolme jä-sentä joina ovat diplokonomit Ulf Berging ja A. O. Jokinen sekä asessori Erkki Vuori.

Toimikunta on hahmotellut päivän ohjelman pääpiirteissään, mutta ky-sityskohdista ei tässä vaiheessa vie-lä voida kertoa. Kuitenkin saatetaan jo nyt mainita, että eräs keskeisistä tapahtumista tulee olemaan satama-virastotalon vihkiminen.

Turun kaupunki- kierros

Kun Turun seurakuntien taholla vuodenvaihteessa ilmoitettiin, että Ylösnousemuskappeli ja P. Ristin kappeli ovat yleisölle tutustumista varten avoimia vain sunnuntaisin klo 12–16, katsoi kaupungin mat-kailutoimisto tarpeelliseksi suun-nitella kaksi tuntia kestävän turistikierroksen kesäkautena osittain uudelleen. Lähtöpaikkana on edel-leen kaupungin matkailutoimisto Lin-nankadun 8:ssä, jonne myös kierros päättyy. Aikana 1.6.–31.8. alkaa kierros klo 13, mutta lisäksi suoritetaan klo 10 toinen päivittäinen kierros aikana 16.7.–15.8. Aikoihin ki-nnitämme lukijamme huomiota, sillä lähtöhetket ovat kesällä 1968 muuttuneet tuntia aikaisemmiksi kuin mitä ne ovat olleet edellisinä kesinä.

Pääperiaate kierroksessa tietyt säilyy entisellään, mutta kierros ta-pahtuu osittain päinvastaisessa jär-jestyksessä kuin ennen siksi että loppuun on nyt liitetty entisen hau-tausmaallakäynnin sijasta omakoti-alueet entisillä Kaarinan ja Maarian kuntien mailla. Linnankadun 8:sta lähdettyä suuntaudutaan ensinää Kuppatorin kautta Puutarhakadulle ja sitä myöten satama-alueelle. Tu-run linnan pihallakin poiketaan (saa-daan kuulla lyhyt selostus linnasta) ja jatketaan sitten Linnankatua Mar-tin sillalle ja Itäiselle Rantakadulle. Kaupunginteatterin luona poiketaan Neitsytpolkua ja Sepänkatua Samp-palinnan mäelle ja sieltä Luostarin- ja Kaskenkatuja takaisin Itäiselle Rantakadulle tutustumista varten vanhaan Turun keskustaan ja Tuo-mikirkkoon. Reitin ohjelman kuu-luvan kirkon esittelyn jälkeen käy-dään Yliopistontielle ja Yliopistol-lisen keskussairaalan näkymien kautta Kupittaan urheilualueella. Uudenmaankatua palatessa kään-nytään Hämeenkatua myöten Num-men kaupunginosaan ja Kaarinan kirkon ohitse Halisten sillan yli Maarian kirkolle. Kierroksen lopus-pa palataan keskustaa kohti Tampe-renttiä myöten ja lopuksi lähtö-kohtaan matkailutoimiston luo.



Suuren elämän aamuhetki

Turun suuren pojan Wäinö Aaltosen muistoa kunnioitettiin 30.5., jol-loin oli kulunut kaksi vuotta hänen kuolemastaan. Maarian kirkkomaalla paljastettiin omaisten toimesta hautamonumentti, kuvanveistäjä-akateemi-kon oma teos Genius montanus (Vuoren henki), joka on hakattu Veh-maan punaiseen graniittiin. Sen alla lepäävät myös kuvanveistäjän van-hemmat. Kunniaatekiven piirien ohella olivat Turun kaupunki ja Turku-seura edustettuna. Puheenjoht. Olli Kestilä ja varapuheenjoht. Eero Nu-merla laskivat seuran kukkalaitteen.

Myöskin Turun Aleksis Kivi-kerho osotti tuona päivänä kiitollista huo-miotaan kunniajäsenelleen, Turun Kivi-patsaan taiteellisen luomistyön lahjoittajalle. Kerho oli valmistutta-nut Wäinö Aaltosen Hirsvenalassa sijainneen kodin portille pronsisilaa-tan, jossa on sanat: Wäinö Aalto-sen koti 1905–1927. Paljastus- ja luovutuspuheen piti asessori Erkki Vuori ja vastaanottopuheen kaupunginjohtaja Wäinö J. Leino. Laatan on suunnitellut tait. Juha Lukka ja työn suorittanut lahjoitukse-na kauppaneuvos Yrjö Salmela hirs-venalalaisessa tehtaassaan. Wäinö Aaltosen koulun oppilaat esittivät kummassakin tilaisuudessa laulua, haudalla puhui koulunjohtaja Antti Lehtinen.

Oheisena julkaisemme akateemi-kon vanhimman sisaren Martta Raskin Wäinö Aaltosen syntymä-tapahtumiin liittyvän muistelmaki-joituksen. Syntymäseuradutaan Kari-naista räätäli Aaltosen perhe muut-



ti nyky-Turun alueelle v. 1902 ja asettui asumaan Hirsensalon Lauttaranan asumukseen v. 1905.

★

Muistojeni maailmasta tulvahtaa esiin Wäinö-veljeni koko elämä, syntymäpäivästä alkaen. Muistan elävästi kahdeksannen maaliskuuta vuonna 1894. Kävin silloin Karinaisten kansakoulussa. Olin 11-vuotias. En lähtiessäni havainnut mitään erikoista elämässämme. Isä oli lähdössä Forssaan äidin sukulaisten luo jollekin asialle. Hän lupasi tulla huomenna kotiin. Minua jännitti vain se, toisiko isä jotakin tulsiaisia. Se oli minulle silloin tärkeintä.

Palattuani iltapäivällä koulusta näin ihmeekseni äidin lepäävän vuoteessaan kamarissa. Menin katsomaan läheltä ja äiti sanoi: "Katsos, tääl on sinull pieni velipoika." Hämmästyin ja kysyin, koska se on tullut ja onko kukaan ollut auttamassa. Äiti kertoi pojan tulleen jo aamupäivällä. Jänne, joka oli isäiläni oppipoikana, oli äidin pyynnöstä lähtenyt pikavauhtia hakemaan Kyton Tiinaa, joka niihin aikoihin oli paikkakunnan paras apuvaime nais-sä asioissa. Janne juoksi nopeasti tuon parin kilometrin matkan naapuriky-län takamaille, tapasi Tiinan kotoa. Ja niin hän lähti kiireesti auttamaan äitiä Wäinöä vastaanotta-maan. Kaikki oli kunnossa ja vauva kauniisti kapaloituna äidin vieressä vuoteessa minun saappuissani kou-lusta kotiin.

Seuraavana sunnuntaina oli Wäinön kastetilaisuus. Isä oli pyytänyt lähimmän naapuritalon isäntävæn, maanviljelijä Heikki Vanha-Värin emäntineen kummeiksi. Silloin ei Karinaissa vielä ollut omaa pappia, vaan Marttilan emäseurakunnan pa-pit kävivät joka kolmantena pyhänä vuorollaan pitämässä jumalainpalve-luksen Karinaisten kirkossa. Kun tänä sunnuntaina ei ollut papinvuo-roa Karinaissa, oli ajettava Mart-tilan papillaan pienokaista kasta-maan. Muistan niin elävästi sen kau-niin aurinkoisen sunnuntapäivän ja muistan Vanhan-Värin kirkkoreen, jonka eteen oli valjastettu talon pa-ras hevonen. Reen selkälautaa ko-risti kirkkaanvärinen riviyl ja emäntä istui reessä odottamassa. Isän kane-sa saattoimme pienen velipoikani emännän syliin ja emäntä piti huo-len siitä, että pienokaiselle monis-ta peitoista huolimatta jäi hengitys-aukko suun eteen. Kohta istui isän-täkin rekeen, nykäisi ohjista, ja matka alkoi "Isonkirkon" papillaan kirkkaassa auringonpaisteessa, val-koisten hankien reunstamassa metsä-tietä. Saattelin matkalaisia reen kannolla seisoen. Vasta Uuden-Värin hakaveräjän kohdalla hyppä-sin alas kannolla ja kipsäsin no-peasti kotiin kertomaan, että kaikki meni hyvin ja vauva jäi kauniisti nukkumaan kummitänsä syliin.

Iltpäivällä saapuivat matkalaiset takaisin. Pikkuveli oli saanut nimen WÄINÖ WALDEMAR, joka minun mielestäni oli tavattoman kaunis nimi. Vanhempieni kanssa kolmisin olimme sen valinneet.

Martta Aaltonen-Rask



Mitä vanhasta tähtitornista?

Monien turkulaisten ajatus lienee viivähtänyt Vartiouuren laella olevassa rakennuksessa. Engelin piir-tämissä, v. 1818 valmistuneessa tähtitornissa, jossa yli 130 vuotta, vuo-den 1967 kevääseen, toimi Abo Na-vigationskola (Turun Merenkulku-koulu). Sen siirryttyä uusien tiloi-hin on ajankohdista harkittu mitä vanhalle kulttuurihistoriallisesti mer-kittäväälle rakennukselle tulisi tehdä. Suomen Turun toimitustakin tämä asia on kiinnostanut ja siksi se on haastatellut joitakin henkilöitä saat-takseen tietää mitä he asiasta ajat-televat.

Varsinais-Suomen matkailun kehit-tämisestä kiinnostunut toimitusjoh-taja Rainer Tuuli oli ajatellut asiaansa valmiiksi. Hänen mielestään vanhasta tähtitornista tulisi tehdä

näköalaravintola, jollaista Turussa ei vielä ole. Samalla ravintola voisi pal-vella aivan sen vieressä olevan Kä-sityöläismuseon tarpeita. Toimitus-johtaja Tuuli piti vuorelle nousua melko hankalana ja hän ehdotti,kin, että sinne tehtäisiin Tukholman Ka-tariinan-hissin tapainen ratkaisu, jol-loin ravintolaa pyrkijät otettaisiin hissillä joko Hämeenkadulta tai Uu-denmaankadun puolelta. Toinen rat-kaisu olisi, että ravintolana järjes-tettäisiin bussikuljetus kaupparil-ta ja näin säästyisivät asiakkaat jal-kavaivoilta. Rakennuksesta ei mis-sään tapauksessa saa tehdä mu-seota. Näköalaravintola on paras ratkaisu, haakehan siltä avautuva näkymä vertaistansa Turussa.

Turun kaupungin historiallisien mu-seon johtaja, filtri C. J. Gard-

berg antoi lyhyen ja ytimekkään vastauksen: "Merenkulkumuseo, eh-dottomasti merenkulkumuseo". Li-säksi ehdotti tri Gardberg museon yhteyteen rakennettavaksi kahviola, joka samalla palvelisi Käsitöyläis-museossa kävijöitä. Tri Gardberg mainitsi lisäksi, että rakennus on arkkitehtuuriltaan sinänsä niin arvo-kas, ettei sen sisäiseiniä saa muut-taa. Jos taloon tehtäisiin ravintola olisi taas seinien rikkinäinen välttä-mätöntä.

Toimituspäällikkö Aki Tam-misto piti tähtitornin tilvan jois-tavana ravintolan pitoon ja oli sitä mieltä, että Suomessa ei muissa kaupungeissa ole ravintolalle niin hyvää paikkaa osoitettavana. Mi-käli rakennukseen jäisi ylimää-raistä tilaa voitaisiin sinne teh-dä esimerkiksi kerhohuoneistoja. Toisena ratkaisuna on museo, mut-ta se on kyllä toisella sijalla minun mielestäni, mainitsi toimituspääl-likkö Tammitso.

Turun Kaupunginteatterin hallin-nollinen johtaja Jussi Valtakoski vastasi hetken hiljaisuudel-la, mutta totesi lopuksi ettei ollut ehtinyt harkita asiaa. Joka tapauk-sessa rakennus olisi säilytettävä, ehkä ravintolana. Näköalapaikkana rakennus puolustaisi hyvin paik-kaansa.

Ravintolan kannalle kallistui myös komisarior Helge Teurl. Hänen mielestään juuri näköalaravintola kaupungista puuttuu ja nyt olisi tähän hyvä tilaisuus. Museota kau-pungissa on useita. On puhuttu, että sinne tehtäisiin merenkulku-museo, mutta parempi ratkaisu tällä alalla olisi museolaiva Siginyn kun-nostaminen kaupungin toimesta. Ei-lei sitäkään kyetä tai haluta pitää kunnossa, miksi sitten haluttaisiin ylläpitää merenkulkumuseota.

On nolo juttu, etten vielä ole ehti-nyt mokaamaan taloon tutustua —, tokaisi tiedotus sihteeri T a r j a Flemming. Meillä on kyllä Tu-russa aivan liian vähän "kapakoita ja kahviloita". Eikö siitä voitaisi teh-dä tunnelmallista ravintolaa, jossa rauhallisessa ympäristössä voisi nauttia musiikista ja viinistä. Tarjoil-lu tulisi olla halpaa, mutta hyvää, pöydissä ruudulliset pöytälinjat ja keltään modernia arkkitehtia ei saisi päästää tästä tunnelmaa liian so-keamaan. Toinen ratkaisu olisi sit-ten tehdä rakennuksesta se kauan kaivattu nuorisotila, jossa olisi ko-koukstilat, askarteluhuoneet ja ehkä myös kahvila. Kysymys on luonnol-lisesti varoista, kuinka paljon siihen halutaan ja jaksetaan uhrata.

Lietolaisella museomielillä ja Tu-run asioista kovasti kiinnostuneella intendentti Ma u n o W a n h a l l a n a l l a oli myös valmis mielipide. Intendentti Wanhallana kertoi, mi-ten vuosisadan alkupuolella tähti-tornin liipputankoon vedettiin ma-anantaina usei monta pallo. Kun kello oli täsmälleen kaksitoista pallo pu-dotettiin. Tämä oli tärkeä tapahtuma turkulaisten elämässä, sillä silloin ei voitu kelloa tarkistaa radiosta tai neiti Ajan mukaan. Tämä tapa olisi mukava ottaa taas erikoisuutena käyttöön. Mitä taas tulee rakennuk-

sen käyttöön olisi siitä ehkä viisain-ta tehdä ravintola. Se on keskeisel-lä paikalla ja siltä avautuu komea näköala yli kaupungin. Siinä toimi-neen koulun muistona voisi ravinto-lan seinille ripustaa — jos niin halu-taan — erilaisia meren ja merenkul-kuun liittyviä esineitä, mutta niitä-kään ei saa olla liikaa. Erityisen välttämätön ravintola olisi nimen-omaan vieressä sijaitsevan Käsitö-y-läismuseon kannalta, koska siellä ei ole edes kahvila.

On erittäin tärkeätä, että torni-rakennus säilytetään — sanoi toi-mittaja E i n o L e h t i n e n. Rakennuksella on takanaan erinomainen historia ja se liittyy myös työväen-liikkeen vaiheisiin sillä siellä oli kan-salaisodan aikana punakaartin esi-kunta. Rakennusta sanottiin silloin Smolnaksi. Museota siitä ei kannat-tane tehdä enkä usko, että meillä on siihen varaaakaan. Ehkä siltä on syytä tehdä näköalapaikka ja sen yhteyteen ravintola.

Puhe ystävän haudalla

KARI KOISTINEN

Ehkä runoilija oli nyt onnellinen, kun hänen ei enää tarvinnut kuulla vaimonsa nalkutusta eikä lu-kea karkevaa kritiikkiä sanomaleh-dissä. Mahdollisesti hän oli onnellinen vapautuessaan velkojista, ali-tuudesta janosta, autoista päiväistä ja luomisen pakosta. Kenties hän oli täysin onnellinen, mutta ainakin hän oli kuollut roikkuessaan hieman tyh-män näköisenä katto-orreissa ja tuijottaessaan samein silmin tunte-mattomaan.

Juhlrat runoilijan mökissä olivat päättyneet.

Poliisin ääni jyrsi kaukaa, uudesta ulottuvuudesta, unen ja varjon rajalta. Kolme miestä hänen edes-sään kärsi; musiikoin ohimot sykki-vät kipua, edustajan suu oli täynnä tahmaa ja kritiikko vaistosi varjon takanaan liikkuvaa. Runoilija huo-jahelti hiljaa. He kokeivat vain tämän hetken, loputtoman, itseensä pääty-vän hetken, jossa heidän oli oltava; katsottava saappaitten kiiltoa, kuul-tava kireä ääni, lelettävä kukin ky-symys ratkaisemattomana arvoitus-sena.

Kritiikko puhui. Hän vaakkui ja yski; puhe valui hänen suustaan, kockareina, katkeilevana nauhana, ja sitten purona, virtana, koskena. Oltavahan musiikko ja edustaja nu-khtaneet jo alkuiltasta, hän selitti. Heillä oli huono pää, eivät he oikein jaksaneet rypytää. Ja runoilijan hän oli itse auttanut lepäämään. Seinän viereen . . . penkille, siihen hän oli jättänyt runoilijan ja itsekin torkah-tanut keinutuoliin kuullessaan tois-ten kuorsauksen. Joku ulkopuolinen oli kaiken tehnyt, ihan totta, mutta selitystä ei ollut ja tästä saattoi mennä vaikka valalle.

Ja silloin poliisi pidatti kritiikon, sillä ovi ja ikkunat olivat olleet sisä-puolelta kiinni.

Paikallinen satraappi yritti aluksi ratkaista ongelmaa, mutta tulokset-ta. Kynnelsiimin kritiikko vakuuti viattomuuttaan. Luoja varjelkoon, runoilija oli ollut hänen hyvä ystä-vänsä ja sen varmistui huomasi ar-vosteluistakin. Ei hän olisi, koskaan voinut tehdä mitään tullaista — ei kenellekään ihmiselle eikä ystäväl-leen missään nimessä.

Musiikko ja edustaja olivat myö-tätuntoisia. Selän takana he hauk-kuivat satraappia, mutta muuten heistä ei ollut apua, olivathan he ratkaisun hetkellä olleet syvällä tie-dottomuuden hetteessä. Lisäksi hei-dän oli myös huolehdittava mainees-taan, sillä kun kritiikko kihtyi ja ve-tosti perustuslallisiin oikeuksiinsa, satraappi tuli levottomaksi, pysyi ja sai keskusrikospoliisin etsivät tutki-maan juttua.

Ei asia siitä sen valmiimmaksi tul-lut. Kritiikkoka pidettiin lain sallii-ma aika putkassa ja öisin hän kiroi-jotti sen seinäin syllyissä ajatuksia ihmisen vapaudesta — rivojen kuvien ja pumerkkien lomaan — mut-ta muuten hänen hengenvoimansa oli murtunut. Häntä maniteltiin lempeästi — olen sytyt! oli avuton vastaus. Hänelle kirottiin ja puitiin nyrkkiä — en ole tehnyt mitään! oli katkera puolustus. Hän oli viaton, viaton, viaton; sen tiesivät ainakin Jumala ja hän itse sekä tietenkin todellinen murhaaja, eikä hän ikinä suostuisi toisen puolesta kärsimään elinkautista. Ei ikinä!

Ainoa, joka juttuun kustannuksella hyötyi, oli sanomalehdistö. Niihin aikoihin oli aivan liian rauhallista,

ja ilolla lehdet tervehtivät tilaisuutta lisätä irtonumeroitettua myyntiään leivittämällä mustat otsikot monipalstaisiksi ja tarkoin selostamalla kritiikon nuoruusvuodet, opinnot ja toiminnan arvostelijana. Hänestä ei löydetty mitään hyvää; keskinkertaisuuden lisäksi vain joitakin kieliteisiä ominaisuuksia, ja muuan pääkirjoitus pohli mynteisessä hengessä kuolemanrangaistusta ja sen soveltamista.

Kuitenkaan ei poliisi tunnustusta saanut ja kriitikko oli pakko päästä vapaaksi.

Hän oli nyt ihmisten silmissä paha mies ja niinpä hänen tiensä kulki nopeasti alaspäin. Lehti, jonka palveluksessa hän oli ollut, oli pahimman kihtymyksen aikana aluksi irtitännyt puolustaa häntä, mutta taipunut sitten yleisen ja omankin edun vuoksi ja kirjoittanut hänestä rumasti. Kun kriitikko pääsi putkasta ja meni toimittukseen, hän sai kutsun johtokunnan puheenjohtajan huoneeseen. Keskustelu ei ollut pitkä, ja sen jälkeen kritiikon nähtiin käyvän kassalla ja poistuvan.

Muutaman turhan yrityksen jälkeen hänen oli vaihdettava alaa, ja hän pääsi sahan tunkkirjuiseksi. Tässä toimensaan hän oli viikon, kuunteli sirkkelin ulvontaa ja kynänpätkällä tuhri rasteja paperiin, kunnes koki tunsi hänet. Seuraavana päivänä hän taas oli vapaa, eikä tätä vapautta enää kukaan suostunut rajoittamaan.

Kriitikko oli aikaisemmin pitänyt likiöoreista, mutta nyt hän oli siirtynyt halvempiin juomiin. Näiden parissa hän viihtyi niin kauan, kunnes hänen rahansa olivat loppuneet; myös ne rahat, jotka hän sai pantattuaan kellonsa ja ulsterinsa, ja sen jälkeen hänen oli luotettava sattumaan.

Virkeä uskonjärjestö löysi kritiikon eräänä ohuena syysaamuna, kun lokit kirkuivat kylmästi ja merellä hiipi uusia. Hänet pöimittiin sataman roskalaatikosta ja kiikutettiin järjestön päämajaan, jossa sai ankoksen hernekeittoa, siunauksen ja kylvyn. Ja silloin kritiikko oli valmis liittyään uusien veljensä ja sisarensa kanssa yhteiseen rintamaan. Hän alkoi saavuttaa mainetta sitkeällä rivimiehellä, ja vain harvoin hän enää sulkeutui ajatusensa kehään vihaamaan tuntematonta murhaajaa.

Vuosien saatossa oli muusikko alkanut arvokkaasti harmaantua ja nyt häntä kutsuttiin kapellimestariksi. Edustaja puolestaan oli liionut, perustanut oman liikkeen ja tilaavasti kavalantun veroja siinä määrin, että ennen mahdollista sydänhalvaukseen hän saisi neuvojen titteleitä, hän mukana heidän ympärillään oli kasvanut arvovalian panssari, raskas, kiiltävä, välttämätön, ja joskus he tapasivat toisiaan peilaatseen omaa kuortaan toisen silmissä.

Okesterin kumu vöyry yli suuren salin ja hukutti kaiken muuten: puheen sorinan, lasien kilinan ja tehrävän naurun. Muusikko ja edustaja

keskustelivat. Suu ämmollään he karjuivat saadaksen äänensä kuuluvuun, ja joku heitti serpentiiniin heidän ylitseen, kunnes he paisuvin ihmisoosunin valuttivat lasinsa tyhjäksi ja huusivat taas.

Vasta kun varjo oli ehtinyt heidän pöytänsä päätyyn ja ojensi rahallapasta, he katsoivat tarkemmin silvilleen. Heti he eivät tunteet — olihan kriitikko lahtunut ja hänellä oli järjestön puku — mutta sitten muusikko ja edustaja ojensivat kättään.

Tule toki istumaan, he ehdottivat. Ei ei, minulla on muuta tehtävää, kriitikko torjui.

Mutta ryyppät saat, me maksamme, ja heidän eleensä oli avara. Ei, en minä halua... minulla on armo, kriitikko estei.

Eikä heillä sen jälkeen ollut sannotta, kulkijoilla virran eri rannoilla. He eivät enää tavoittaneet toistensa silmiä. Mutta silloin vuosien muistot tuntuivat pehmeänä kipuna kritiikon sisällä, ystävän haamu oli jossain aivan lähellä, ja kriitikko kumartui vähän eteenpäin. Oli-ko murhaa koskaan saatu selvitettyä?

Muusikko ja edustaja tiesivät. He olivat saaneet sen tietoonsa jo melko pian sen jälkeen, kun kriitikko oli päästetty putkasta. Runoilija oli sittenkin kyennyt tekemään itsemurhan, eikos vain ollut lystikästä mutta se oli ihan toinen tösä, ja poliisin hieman myöhässä suorittamat laboratoriotutkimukset olivat sen sitovasti osoittaneet. Ehkä siitä lehdestäkin oli ollut joku maininta, mutta samoihin aikoihin oli hallitus tainnut kaatua, joten uutinen oli hautautunut sisäisille.

Kriitikko ei uskonut. Hän ei uskonut, vaikka muusikko ja edustaja vannoivat tietonsa todeksi. Kriitikko meni eteiseen ja soitti entiseen lehtensä.

Kun hän tuli takaisin, hän oli perin typerän näköinen — aivan samantaiselta hän näytti kuin runoilija vuosia sitten katto-orressa kylluessaan. Hän istahdi tyhjiään pöytänsä lähellä ovea eikä katsonut silvilleen. Raskaat jalat tomsivat lattialta kauempana, mutta kriitikko istui aivan kyyryssä, kädet ristissä, kunnes aikaisten sukosi koppelakinsa liukumalla pitkin parkettia tanssivan yleisön talttavaksi. Nopeasti hän mursi rahallipaanansa auki ja huusi turjilajia luokseen.

Myöhemmin yöllä kriitikko kompuroidi hautausmaalla, kunnes löysi etsimänsä. Runoilijan hauta oli huonosti hoidettu ja kivien hieman sammaloitunut. Kriitikko nojasti viereiseen hautapaateen, lipesi välillä, mutta ryhdistäytyi. Hän tunsii lepäväänsä runoilijan vierellä haudassa ja kivi painoi raskaana hänen rintaansa, kunnes hän hihitti itseksensä ja kuiskasi sitten:

Sinä olti toistesti ainoa ystäväni ja piru sinut sen vuoksi periköön!

Kriitikko kääntyi ja lähti hoipertelemaan pimeään yöhön.

Mitä on kansantanssi?

Kaupungissamme vireästi toimiva Kansantanssi- ja laulu-yhtye Turun Kiikurit on saanut tunnustusta jopa oman maan rajojen ulkopuolelta. Kun yhtyeen valtakunnallisissa nuorisomusiikki- ja liikuntakilpailuissa viime huhtikuun lopulla esittämä eestiläinen "Solkieppä" yllyttiin sillä perusteella, ettei kyseessä ollut kansantanssi, vaan myöhäsyntyinen näyttämönsä, on Kiikurit esittänyt, että kilpailut kansantanssijain osalta uusiaisivat, koska se katsoo, että hylkääminen oli aiheuton. Perusteluksi tuotiin esille m.m. seuraavaa:

Kilpailujen ohjelmalehtisessä lausuttiin: "Valtion nuorisotoimikunta toivoo, että nuorten henkiset kilpailut antavat herätteitä ja tarjoavat mahdollisuuksia taiteellisten lahjojen kehittämiseen ja ilmentämiseen." Näin tapahtuikin lajeissa, joissa kilpailuäänöillä mahdollistettiin johtajajoukkojen käyttö kilpailuissa. Päävastaisesta menettelystä esimerkiksi nä oli tanhukilpailusarja, jota varten tehdyissä säännöissä sanotaan: "Tänhet esiteltään perinteellisessä muodossa."

Mitä tarkoitetaan kansantanssin esittämällä "perinteellisessä muodossa" ja miten tämä "sääntö" nykyisen tulkin mukaan vaikuttaa kansantanssin kehittämiseen? Uko-mailla tehdyissä tutkimuksissa on todettu, että kansantanssia ja sen kehitystä voidaan selvittää monen eri kansatieteen haaran: koreografian, musiikin, runouden, sosiologian, magian, taian, uskonnonharjoituksen, avulla. Jos tähdään havaintoja tutkimustuloksista, niin helposti huomataan tutkimuskohteiden olevan yleisen kehityslain alaisia. Eri sukupolvet ovat muuttaneet tansseja omia tarpeitaan vastaaviksi. Tutkimuksia suoritettamalla on selvitettyä eri aikoina vallinneet olosuhteet ja elämäntavat. Voidaankin päätellä, ettei nykyisin ole olemassa jälkipolville säilyneenä mitään kansantanssia, jota voitaisiin esittää alkuperäisessä muodossa.

Suomessa on suppealla asiantuntijaryhmällä mahdollisuus johtaa ja päättää koko kansantanssin kehityksen yleissuunnitelmasta sekä ohjata sitä. Ryhmä katsoo perinteelliseksi eli alkuperäiseksi suomalaisen tanhukirjojen sisältämät tanhujen ohjeet. Muulla tavalla tulkitut ja esitetyt tanssit luokitellaan epäperinteelliseksi. Samalla tämä aatesuunta vakautti usko olemassa olevalla linjalla, vaikka Suomessa ei ole yhtäkään kerrassaan annuttakaan syvällekyäyää tutkimusta kansantansseista ja niiden historiasta. Meillä on kyllä todettu rinnakkain kansanrunouden ja

Jatk. sivu 22

Auran ja meren kaupunki v. 2000

Jos Turun vanhuus ja historia ovat mielikuvitusta kiihottavia, niin samoin on myös kaupungin tulevaisuus. Tämän päivän ratkaisilla rakennetaan jo lastenlasten Turkua. Kaupungin tulevaisuus ei ole yksin poliitikkojen, virkamiesten ja suunnittelijoiden asia, se on myös kaikkien kaupunkilaisten asia. Sen osoitti "Turku vuonna 2000" -aiheisen keskustelutilaisuuden saama suuri suosio Turun Konserttisalissa huhtikuun 24 päivänä. Kiinnostunutta yleisöä oli enemmän kuin oli osattu odottaakaan, lähes 600 henkeä. Yllättävintä oli esitetyt kysymykset paljous ja asiapitoisuus. Korokkeella altavastajana olleet eivät ehtineet lyhyessä ajassa vastaamaan kysymyksiin niin perusteellisesti kuin olisi ollut toivottavaa.

Tilaisuus, jonka Turun kaupunginhallitus oli järjestänyt palveli nähtävästi monia päämääriä. Kaupunginjohto ja yleiskaavasuunnittelija saivat suoran kontaktin kaupunkilaisiin kuten näinkin taas vastaavasti päinvastoin. Samalla jaettiin yleiskaavaa koskevaa informaatiota ja annettiin kaupunkilaisille demokratiin mahdollisuus osallistua — edes mielipiteitä ilmaisemalla — kaupungin suunnitteluun. Lieko vastaavantapaisia tilaisuuksia ennen tässä maassa järjestettykään?

Julkisuudessa on yleiskaavaa jo esitellytkin. Siksi ei liene tarpeellista selostaa esim. yleiskaavan laatijan, prof. Olli Kivisen tai asema-kaavaa-arkkitehti Pekka Siivulan puheenvuoroja. Yleiskaavan laatimisessa ei ole kuultu sosiologien tai yhdyskuntatieteilijöiden ääntä. Paneelissa asiaa vähen palkattiin. Keskustelun osanottajat, professorit Yrjö Lüttunen Tampereelta ja Jouko Siipi Turusta toivat esiin näkökohita, joiden avulla maallikon on helpompi käsitellä fyysisiä suunnittelua koskevaa materiaalia. Sama pitänee paikansa myös luottamusmiesten kohdalla, joiden tehtävänä on tehdä päätökset. Se ei tässä vaiheessa liene kadettavata, sillä kuten valtuuston puheenjohtaja, kunnallisuusneuvos Johannes Koikkalainen en totesi, luottamusmiehet joutuvat nyt tekemään suuria ratkaisuja yhteiskäisesti, koska yleiskaavatyö on Turussa myöhässä.

Erossa ja yhdessä

Professori Lüttunen yhdyskuntasuunnittelua yleensä käsitellestä puheenvuorosta selvisi ainakin muun-

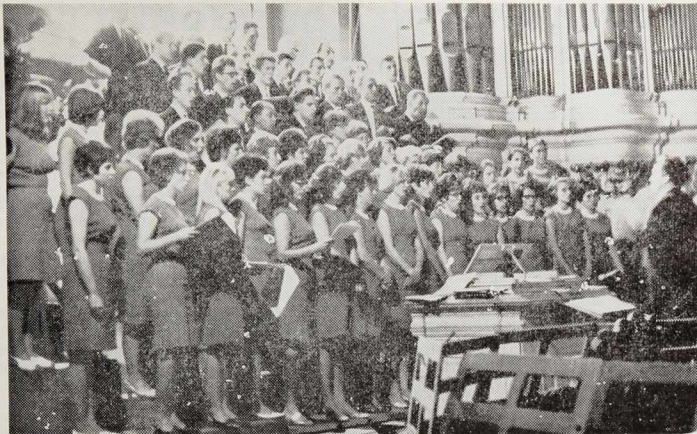
alует ovat Uudenmaan ja sisä-Suomen suunnassa," hän varoitti. Hän kiinnitti huomiota myös asuntojen ja työpaikkojen edulliseen suhteeseen eri alueilla, mm. naisten osapaivätyön ratkaisemiseksi. Liikenne on hänen mukaansa toisarvoisella sijalla suunnittelussa, koska liikenne palvellee, se alistetaan muulle suunnittelulle.

Hukkatilan tarve

Keskustelussa kosketeltiin myös kasvavaa vapaa-alueiden tarvetta. Kunnallisuusneuvos Koikkalainen toteasi, että nyt pitää varata myös tulevaisuuden vapaa-aika-alueita ja prof. Lüttunen huomautti siitä, miten viihtyvyyttä palveleva luonnontilan ylläpitäminen on ristiriidassa tehokkuusvaatimusten kanssa, koska se on kallista "hukkatilaa".

Arkkitehti Siivula katsoi, että yleiskaavan suunnittelun jatkotoimenpiteinä tulisi nyt perustaa erityinen suunnitteluryhmä kaupungin asemakaavaosastolle.

Sosiologit kaipasivat enemmän tutkimuksia, enemmän analyttistä otetta, luottamusmiehet tarvitsevat enemmän tietoa, enemmän vaihtoehtomahdollisuuksia, suunnittelijat kaipaavat enemmän keskustelua yleisöön ja eri asiantuntijoihin, kaupunkilaiset kaipaaat enemmän keskustelua, enemmän informaatiota. Suuret ovat ongelmat ja edessä olevat ratkaisut. Nythän luodaan tulevaisuutta, rakennetaan tulevaisuuden Turkua lapsillemme ja lastenlapsillemme ja tänne muuttaville, kuten keskustelun puheenjohtajana toiminut kaupunginjohtaja Väinö J. Leino avajaissaanossaan sanoi. Yksi keskustelutilaisuus on pidetty. Jatkokaikin kaiketi kaivattaisiin. — tf



Tehkeilläistä kuoromusiikkia edustaa Musiikkijuhlilla Parvudicen teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden sekkuoro VUS, joka konsertoi Tuomiokirkossa 13. 6.

Turun musiikkijuhlat — kesän suuri tapaus

Kun on kyseessä korkealaatuinen musiikki ja korkealaatuiset musikat, on mahdollonta Turun jo kansainvälisestikin tunnettujen musiikkijuhlien menneitä ja tämänvuotista ohjelmaa sijoittaa mihinkään arvojärjestykseen. Todettakoon vain, että kesän 1968 juhlat kertovat vanhasta ja arvostettavasta perinteestä. Tämä lehtemme numero joutunee jakeluun juuri juhlien kynnyksellä tai niiden aikana. Kun haluamme niistä päätiedot lehtemme palstoille "arkistoida", on parasta käyttää tekstissä aikamuotoja, jotka edellyttävät, ettei juhlia vielä ole ohitettu.

Sibeliusmuseossa 9. 6. tapahtuivat avajaisten jälkeen on samana iltana klo 20 Akatemiatalossa Suho-

nen-kvartetin kamarikonsertti. 10. 6. klo 20 esitettiin Konserttitalossa pianisti-ihme Christoph Eschenbach ja seuraavana iltana klo 20 Turun linnassa Harald Andersenin johtama Radion Kamarikuoro, solisteina Irma Urrila ja Matti Tuloisela. Kantesityksenä kuullaan Bengt Johanssonin Juhana herttuan ja Katarina Jagellonian lauluja. Laulajatar Irma Urrila esiintyy lisäksi 12. 6. klo 16 Wäinö Aaltonen museoön järjestetyssä matineassa, jossa toisena solistina on viulutaiteilija Erkki Kantola, säestäjänä Pirkko Helling.

Klo 20 on 12. 6. suuri oopperailta Abo Svenska Teaterissa. Aarhusilainen Den Jydske Operan solistit esittävät Paisiellon oopperamusiikkia,



Irma Urrila, tunnettu suomalainen laulajatar esiintyy Musiikkijuhlilla pariin kertaan.

jota säestää Aarhusin Kaupungin-orkesteri, joht. Per Dreier. Sama ohjelma ja esiintyjät ovat mukana samassa paikassa järjestetyssä oopperamatinéissa 13. 6. klo 15.

Eri aikakausien tsekkiläistä kuoromusiikkia käsitteä Parvudicen teknillisen korkeakoulun opiskelijoiden sekkuoro VUS konsertoi Tuomiokirkossa 13. 6. klo 20. Kuoroa johtaa Vlatislav Novak. Juhlaviikko päättyy 14. 6. klo 19.30 Konserttitalossa pidettävään Ruotsin Radion Sinfoniaorkesterin sinfoniakonserttiin, jonka johtaa Sergiu Celibidache.

Uusia turkulaisia kirjailijoita ja Turku jännitysromaanin aiheena

Turkua on aina moitittu kirjailijoiden kannalta varsin vähän innoittavana paikkakuntana — ihmeellistä kyllä — ja varsin vaatimattomalla tavallahan itse asiassa kaupunki kirjailijoita tukee. Kaarlo Isotalo ja Anni Polva ovatkin olleet ainoat Turun mainetta uskollisesti kirjaimarkkinoilla puolustavina tekijöinä. Kumpikin tekee työtään ahkerasti omalla sektorillaan ja kumpikin on lajissaan saavuttanut kunnioitettavia tuloksia. Orvokki Peltola on vaiennut esikoisensa jälkeen ja peristymistä entisistä tekijöistä on osoittanut vain yliopistomme rehtori Tauno Nurme ja sekä Ilona Meretoja, joka monien tyttöromaanien jälkeen on julkaissut romaanin "Juhana oli kohtaloni" (WSOY). Sen nimi jo kertoo aiheen läheisesti liittyvän Turkuun ja sen vanhaan linnaan Juhana herttuan aikoihin. Turun vanhasta historiastaahan voi ammentaa niistä asioista kiinnostunut vaikka kuinka paljon hyvää aineistoa kaunokirjallisia teoksia varten. Sen on kai kaikkein näppärämmin oivaltanut Ursula Pohjola-Pirhonen — ei turkulainen — joka on sijoittanut useita historiallisia romaaneitaan Turkuun tai ainakin sivua sitä erittäin usein.

Tässä ei kuitenkaan pitänyt kertoa näistä jo tunnetuista tekijöistä, vaan eräistä nuorista yrittäjistä, jotka ovat tulossa mukaan turkulaiseen kirjailijakuvaan. Sitä ennen haluan kuitenkin mainita tekijän, joka lyhyessä ajassa on kirjoittanut kaksi sotiimme liittyvää dokumenttiteosta. Hän on turkulainen kansalaiskouluun opettaja Lauri Immonen, joka syntyperäisenä laatokankarjalaisena on ollut kovasti kiinnostunut Laatokan tienoon taisteluista nimenomaan talvisodan aikana. Hänen teoksensa "Kaksi tykkiä" (WSOY) ja "Unohdettujen rintama" (WSOY) ovat tuloksia taitavasta kirjallisesta sanonnasta, valtavista haastatteluihin perustuvista dokumenttiaineista ja pitkäaikaisista, perusteellisista arkistotutkimuksista. Edellinen teoksesta liittyy Mantsinsaaren puolustustaisteluihin ja jälkimmäinen taas Koirinjoenlahden pienten miehistöjoukkojen armoitomiin taisteluihin vihollisylivoimaa vastaan. Tämän alan kirjallisuus on saanut Lauri Immoesta värikään kertojan riiveihinsä.

Nuori turkulainen runoilija Jarkko Laine on saanut tänä vuonna esikoiskokoelmansa julkisuuteen ja taistelee sillä paikasta auringossa. Runoilijan tie menestykseen ei tässä maassa ole kovin ruusuinen. Toivokaamme Jarkko Laineelle tulevien teosten myötä menestystä. Helpommin tämä on saavutettavissa — varsinkin kun kaupallisesta menestyksestä on kysymys — jännitysromaanien avulla ja sitä tietä on lähtenyt liikkeelle Tapani Immonen — edellämäinintun Lauri Immonsen poika

— nuori Kajaanin seminaarissa kansakoulunopettajaksi opiskeleva nuorukainen. Hänen esikoisensa "Kissat ovat pimeässä harmaita" (Gummerus) on todistus omaperäisyydestä ja taidosta pitää jännitystä yllä. Mikään sovinnainen dekkari ei suinkaan ole kysymyksessä, sillä tässä iltavaltaan sijoitetussa teoksessa on hyvin paljon omaleimaisuutta.

Turkulais-syntyinen Kari Koistinen — tällä hetkellä tosin Jyväskylässä asuva lainopin kandidaatti — on romaanissaan "Toiminimi Amorette" (Gummerus) tarkastellut iikikurinen ilme kasvotellen postimyyntiliikkeitä, joiden luvattu kaupunki Turku on. Näpöä aihe yhdistettynä rempseään sanontaan tekee tästä teoksesta varsin lupaavan.

Salanimen Pirkko Arhipaan taakse kätkeytyvä kirjailija on esikoisteoksessaan "Murha on sydämen asia" (Gummerus) selvästi todistanut, että vaikka hän ei tällä hetkellä asu Turussa, vaan Espoossa, hän elämänsä jossakin vaiheessa on riittävästi kävellyt Turun kaupun. Paikalliskuvauksella on hänen dekkarissaan nastaan osuua ja se otiskun lupaama murha tapahtuukin KOP:n leikentalossa. Mutta niin taivaasta kuin murhamies onkin, toki turkulainen komisario kaiken selvittää. Ratkaisu on melko klassillinen, mutta paikalliskuvauksella tekee



Kuka tulee? — Kuvannäyte teoksesta "Turun kesäinen saaristo".

tästäkin teoksesta turkulaisille kiinnostan.

Ja sitten aivan toiselle alalle. Turkulaiset Timo Turjas ja Reino Moilanen ovat yhdessä kuvanneet kauniin lahjakirjan "Kesäinen Turun saaristo" (Porin Painotuote Oy). Kun tämän hetken matkailupropaganda yleensä varsin voimakkaasti suuntautuu nimenomaan Turun saaristoon, ovat tekijät ja kustantaja tällä teoksellaan antaneet sille oman vahvan panoksensa. Kuvallinen taso on erinomainen ja kuvavaliokoma erittäin moni-ilmeinen ja runsas. Jos jokainen turkulainen lahjoittaisi tämän teoksen jollekin ystävälleen, olisi Turun saariston menestys taattu.

Tässä eräitä tämän vuoden turkulaisia teoksia. Nyt jäädään vain odottamaan, milloin esimerkiksi seläiset tekijät kuin Heli Ojanperä ja Pauli Taskinen taas herävät ja kartuttavat täältä aiheensa ammentamaa kirjallisuutta.

H-o K.

Mitä on kansantanssi?...

Jatkoa sivulta 18

-musiikin kehitystä ja havaittu niiden muuttuminen ja kehittyminen. Näiden rinnakkaisalojen tutkimustuloksia ei kuitenkaan ole hyväksytty sovellettavaksi kansantanssissa. Sovellutuksista näillä aloilla on mainittu esimerkiksi, mm. Sibelius ja Kuula ovat säveltäneet ja soittaneet suomalaisen kansanlaulujen pohjalta teoksia, joiden on katsottu ilmentävän suomalaista kansankulttuuria. Viimeaikaisesta sovituksesta on hyvänä ja kumoamattomana esimerkiksi kansanlaulujen "uudelleen tuleminen". Perinteellisen sävelmän näissä on säilytetty, vaikka alkuperäistä muotoa on muutettu.

Sukulaiskanseojemme eestiläisten ja unkarilaisten menetelmänä on tanssin muokkaaminen siten, että säilyneiden, sellaisenaan nykyaikana esitettävissä kelpaamattomien tanssien pohjalta tehdään esityskelpoisia tansseja muuttamalla niiden kuvaamia aiheita ja perusluonnetta. He ovat tehneet vanhoista kansantanssista nykyaikana elävän ja eteenpäinmenevän taiteen, jonka kansa hyväksyy ja tuntee omakseen.

Luultavasti siitä syystä, että kansantanssit ovat Suomessa "muutamaton" tanssiansiota, meillä ei kehity tarpeeksi n.k. ryhmätansseja tekemään pystyviä koreografia. Meillä käytetään tanssiansiota venaalaisia, unkarilaisia, espanjalaisia y.m. tanssia, joita suomalaisen luonne ja mentaliteetti ei useinkaan pysty tulkitsemaan ja esittämään aidon tuntuksella.

Poikkeuksesta kansantansseja nykyaikana esitellään yleisölle joko taiteena tai muinaiskulttuurin tuotteen, kun sitävastoin ennen niitä tanssittiin vapaa-aiikana eikä esitetty kenenkään. Tästä johtuu, ettei suurin osa kansantansseistamme sovi näyttämölle sellaisenaan, vaan muokkamista ja soveltamista tarvitaan edelläkierrotuun ehdoin.

Nappulaliigassa kasvatetaan Turun uutta jalkapallopolvea

Nappulapalloilu on lyönyt itsensä lävitse, ja neljän vuoden kuluessa on siitä muodostunut Turun pikkupoikien ehkä suosituin toimintakohde. Eri kaupunginosien välisiin sarjoihin on vuosittain osallistunut 400–500 poikaa, jotka ovat näin saaneet mieluisan tilaisuuden purkaa toimintahaluunsa nahkakuulien parissa kiintoisaa tapaa hoidetun organisaation puitteissa. Jalkapallokipinän sytyttäminen ei kuitenkaan ole ainoa tarkoitus, vaan yhtä merkittävää on saada pojat ohjatuksi kunnallisen toimintaan, sekä vedetyksi pois kuiltä ja kaduilta. Nappulaliiga onkin Turussa saanut erittäin myönteisen vastaanoton paitsi poikien ja heidän vanhempiensa kaupungimme muidenkin asukkaiden keskuudessa. Jalkapallon takaa on nähty oikealla tavalla myös toiminnan aatteellinen tausta.

Turku on Suomen jalkapalloilun "kehto", sillä täällä aikoinaan Oriohtonen veljesten alullepanema harrautus on levinnyt kaikille maahan. Nappulajalkapallossa sen sijaan kaupunkimme on lähtenyt liikkeelle verraten myöhään. Ensimmäiset askeleet pikkupoikien jalkapallosarjassa otettiin Suomessa jo toistakymmentä vuotta sitten. Käpylän Pallo toimi uranuurtajana, mutta kulovalkean tavoin levisi harrautus nopeasti kautta maan. Tältä hetkellä Suomen Nappulaliigallien jäseniä seuroja noin 70 ja niihin kuuluu lähes 10 000 poikaa.

Useimmilla paikkakunnilla nappulaliigat toimivat varsinaisten palloiluseurojen alaosastoina, mutta Turussa on lähdeäy liikkeelle valan toiselta pohjalta. Nykyisen päävalmentajan, entisen turkulaisen maaolettelumallivahiti Olavi Laakosen kehottuksesta ryhtyivät Turun Urheilutoimittajien Kerhon jäsenet puuhaamaan liigan perustamista kaupunkiin ja autamaan sitä ensi vaikeuksissa. Turun Nappulaliiga toimiikin seuroista riippumattomana ja täysin puolueettomana yhdistyksenä, kaikkista yhteiskuntapiireistä koostuvien innokkaitten jalkapallomiesten vetäminä. Ratkaiseva osuus on useilla poikien isillä, jotka ovat tällä hetkellä uutteruudella ottaneet haltuunsa. Omien "vesseleiden" jo tulutta yli-ikäisiksi, monet

isät ovat jatkaneet ohjaajatehtäviään myöhempiinkin vuosina. Ja innokkaampia katsojia kuin pikkupoikien isät ja äidit, ei jalkapallokatsomoissa juuri tapaa! On suorastaan luultavaa seurata kuinka monet urheilusta muutoin pitättämättömätkin eläytyvät pelikentän tapahtumiin omien poikien kampaileissa kaupunginosiensa puolesta.

Turun Nappulaliigan sarjatoiminta lienee jo useimmille turkulaisille tuttu asia, mutta ehkä siitään on muutama sana paikallaan. Kaupunki on jaettu 16 eri alueeseen, joista kustakin valitaan kaksi joukkuetta. A-pojat eli alle 11-vuotiaat pelaavat oman yksinkertaisen sarjansa (jokainen jokaista vastaan) ja B-pojat eli alle 10-vuotiaat rinnakkais-sarjan. Kilpailutoiminta keskittyy keväällä toukokuuhun ja kesälomien jälkeen jatkuvat sarjat syys-lokaussa kahden ottelun viikkotahti. Kevätkierroksen perusteella valitaan parhaat nappulat valtakunnalliseen turnaukseen, jossa korkeana tavoitteena on Suomen mestaruus ja muut mitalit. Turku otti ensimmäisen kerran osaa Kuusankoskella 1966 pidettyihin kisoihin, joissa tie nousi kuitenkin pystyn jo HJK:ta vastaan käydyssä avausottelussa. Varsinainen peliaika tosin päättyi 0–0, mutta jatkossa Klubi pudotti turkulaispojat armoita jalkosta. Viime vuonna oli menestys Käpylän kisoissa jo mainio. Turnaus pelattiin 42 joukkueen voimalla, ja Turun Nappulaliiga valtasi pronssia. Kuusankosken Kumu lyötiin jännittävällä yhteenotossa vasta rangaisutspotkukilpailussa. Varsinainen peliaika päättyi 2–2 eikä jatkokaikaaan tuonut muutosta. Seuraavaan kauteen Pohjois-Haagan Urheilijat ja kun alkuvuoteen kova kuntoa valittanut Vaasan Palloseuran voitti 1–0, oli pronssimitalit valuttu Turkuun.

Tänä vuonna Turun Nappulaliiga valmistautuu SM-turnaukseen erittäin huolellisemmin. Niinpä kaupunkijoukkueen ehdokkaille – yhteensä 30 pojalle – on järjestetty kolmipäiväinen leiri Kaanaan Kukonpäässä ja harjoituksia pidetty muunkin tiivistä kohokoulutusta ennen mestaruuskilpailuja – on heinäkuun 12. päivänä pelattava Turun itä-länsiottelu, joka televisoidaan kokonai-

sudessaan! Kupittaan stadionilla käytävä kampaillu nähdään kuvurudussa 16.7. Televisio tekee täten, omasta puolestaan, hienoa propagandaa nappulapalloilun puolesta. Tanä vuonna onkin ohjelmassa kaikkiaan kuusi nappulatoitella, joista Lahdessa elokuun 25. päivänä pelattava SM-finaali suorana lähetyksenä.

Urheilun nielee rahaa ja näin on asiantalä tietysti juuri sellaisessa toiminnassa kuin nappulaliigassa, jossa ei voida hankkia varoja ainkaan pääsijoppuiloilla. Turulaisten liikelaitosten ja erityisesti Lions-klubin sekä Rotary-yhdistysten myöntämälisyyt ja taloudellinen tuki on kuitenkin tehnyt mahdolliseksi varusteiden ja muiden välttämättömien hankintojen tekemisen. Liigan lähdettyä pyörimään vuonna 1965, on olti menestys Käpylän kisoissa jo mainio. Turnaus pelattiin 42 joukkueen voimalla, ja Turun Nappulaliiga valtasi pronssia. Kuusankosken Kumu lyötiin jännittävällä yhteenotossa vasta rangaisutspotkukilpailussa. Varsinainen peliaika päättyi 2–2 eikä jatkokaikaaan tuonut muutosta. Seuraavaan kauteen Pohjois-Haagan Urheilijat ja kun alkuvuoteen kova kuntoa valittanut Vaasan Palloseuran voitti 1–0, oli pronssimitalit valuttu Turkuun.



Turun Nappulaliigan joukkue, joka valtasi pronssia Käpylän SM-kisoissa. Edessä vas. Matti Aarnio, Harry Serlo, Juba Sere, Seppo Sere, Pekka Haapaniemi (kapt.) ja Tapio Jokinen. Kesk. Matti Maskunniitty, Pentti Mäkitalo, Olli Rainio, Markku Laine, Kimmo Wiis, Sakari Anonen ja Timo Saarinen. 3. rivissä Pertti Kyynäräinen, Juba-Pekka Jalo, Harri Ekebom, Vesa Vanamo, Hannu Jortikka, Markku Rahkonen ja Pentti Mäki. Takana valmentajat Erkki Lallukka, Pertti Sere, Reino Linkosaari ja Timo Sinkkonen. Pelaajista puuttuu kuvasta Jari Koivunen.

päivän edustusleirikin. Palloja meinaa monistapääleitä joukkola kauden mittaan kymmeniä ja muitakin juoksevia menoja on nakertamassa tiliä. Vaikeaksi muodostuneu kuitenkin tilanne todella vasta silloin, kun nykyiset pelipuvut joudutaan taas uusimaan. Onneksi on lahjoitusena saatu harjoituspaitoja, joiden ansiosta edustusasuun ei säily pittempanä. Ja puvut ovat pojille joka tapauksessa ehkä yhtä tärkeitä kuin itse pelit! Tuntuu varmasti juhlailla selta kun saa ensi kertaa vetää oman joukkueen virallisen edustusasuun ylleen. Ehkä siinä pelikin tahtoo väliin unohtua.

Nappulaliigan vaikutus Turun juniioripalloilussa on jo lyhyen ajan kuluessa selvästi havaittavissa. "Vanhuksiksi" tuluttaan 11 ikävuo den ohiteltuaan pojat hakeutuivat seuraamaan. Niissä onkin parin viime vuoden kuluessa ollut havaittavissa jäsenjoukon valtavaa kasvua. Turun Palloseura on mm. joutunut järjestämään kahtena viimeiskuluneena vuotena omat sisäiset sarjat ns. D-junioreille (alle 12-v.). Mikä merkitys nappulasarjoilla taas on tason nousuun, on tietysti aina kysymys. Varmaa kuitenkin on, että harastuksen leivessä on mahdollisuus löytää entistä tarkemmin kaikki lahjaakkaat. Puh. 334 536 ja teatterilla, puh. 12 440, ennen esitystä portilla.

lannella on seuroihin tullessaan jo oikeat otot, joilla hyvää tekniikka. Nuorena on vitsa väännettävä. Ehkä vastaisuudessa jalkapallokoulutus on aloitettava vieläkin nuorempien ikäluokkien keskuudessa!

Reino Linkosaari

TURUN KESÄAJAN TEATTERIT Sappalinnän Kesäteatteri

Toimii Sappalinnän vanhan tuulimyllyn mäellä 18.6.–11.8. Ohjelmassa musikaali "Viulunsoittaja katonalla", ohj. Aulis Ruostepuro, lavastus Kaj Puumalainen, musiikki Reino Armio, tanssit Helmer Salmi. Näytännöt kaikkina konpäävinä paitsi torstaisin klo 19, pyhäpäivinä myös klo 15. Lippuja ennakkolta klo 10 jälkeen teatterilla, puh. 29 050, ja ennen esityksen alkua portilla.

Turun Kesäteatteri

Toimii Vartiuvuorenmäellä 19.6.–elokuun jalkipoliselle. Ohjelmassa "Onnellinen Sakari", ohj. ja lav. Jarmo Alonen. Näytännöt kaikkina viikonpäivinä paitsi maanantaisin ja perjantaisin klo 19.30, pyhäpäivinä myös klo 15. Lippuja ennakkolta, kaupunkitalon puiston kioski, puh. 334 536 ja teatterilla, puh. 12 440, ennen esitystä portilla.

Sisällys — Innehåll

Risto Laine:	Turun kaupunkikierrros — Rundturen i Åbo 14
Missä oli vanhin Turku? — Den äldste Åbo — var? 3	Martta Aaltonen-Rask:
Erkki Vuori:	Suuren elämän aamuhetki — Wäinö Aaltonens födelse 15
Suomalaisuusliike Turussa 1880-luvulla III 5	Mitä vanhasta tähtitornista? — Hur skall man använda Observatoriebyggnaden på Vårdberget? 16
Meta Thorvalds:	Kari Koistinen:
Två lagerkransningar med strålgång i Åbo — Kaksi turkulaista promotiota 7	Puhe ystävän haudalla 17
Kalevi Piha:	Mitä on kansantanssi? — Folkdansens problem 18
Turistin Turku — Turistens Åbo 9	Tarja Fiemming:
Aaro Punkari ja Lempi Kokko:	Auran ja meren kaupunki v. 2000 — Staden vid havet och Auraå år 2000 .. 19
Kappale kauneinta Suomea — Minnen från Kaksverta 11	Turun Musiikkijuhlat — Åbo musikfester 20
Paavo Suominen:	Heimo Kallio:
Perinteiden vaalintaa Turun Pelastusarmeijassa — Musiktraditioner i Åbo Frälsningsarmen 13	Uusia turkulaisia kirjailijoita — Nya skriftställare i Åbo 21
Toiminnanjohtajan palsta — Sekreteraren anmälare 14	Reino Linkosaari:
	Turun nappulaliiga — Knatteligan i Åbo 22

Kansikuvamme, joka esittää Josef Julius Wecksellin patsasta Åbo Akademien kirjastotalin edustalla, on kuvannut **Erkki Paakki**. — Josef Julius Wecksellin staty invid Åbo Akademis bibliotek.

Arv. SEURUE- ja RYHMÄMATKOJEN JÄRJESTÄJÄT.

Korkealuokkaiset Turistiautot ja kokenut henkilökuntamme ovat käytettävissänne järjestäessänne järjestäessänne ryhmä- tai camping-matkoja kotimaassa sekä ulkomaille.

POHJOLAN LIIKENNE Oy

Turkun konttori. Puh. 23 844 - 390 596

Liikennöitsijä U. SALONEN

Suorittaa tilausajoja ajanmukaisilla turistiliin-autoilla sekä 20 heng. pienoisbussilla.

PUHELIMET 356 000 ja 357 535

UUTTAMONTIE 29
(Kesäaikana myös Piikkiö 48 719)

Käytimme jäsenetuihin vuonna 1967 n. 381.400 mk

- Vuosittainen ylijäämänpalautus
- hää- ja kumminlahjat
- Me kuluttajat- tai Konsumten-lehti
- hautausavustus

ovat arvokkaita jäsenetuija, joista Tekin pääsette osalliseksi liittymällä jäseneksi monipuolista palvelua tarjoavaan osuusliikkeeseemme.

E T A R M O L A



Lomat alkavat. Otatteko mukaanne suuren rahakassan? Se on vanhanaikaista. Vaarallistakin. Nykyaikainen lomalainen on käyttötililäinen. Hän on avannut säästöpankissa kätevän käyttötilin ja saanut shekkivihon taskuunsa. Sillä on mukava maksella, matkustaa ja viettää huoletonta lomaa. Käyttötili kasvaa korkoa. Pulea rahalompakko on vanhanaikainen — käyttöshekki on nykyaikainen. Hyvää lomaa — ja käyttötili käyntiin!



TURUN SÄÄSTÖPANKKI

TURUSSA KYMMENEN MUKAVAN
PALVELUN KONTTORIA



Palvelevat turkulaisvarustamot **SILJA ja BORE**

Säännöllinen talviliikenne Turusta Tukholmaan alkoi 70 vuotta sitten. Siksi Turku liittyy merkittävällä tavalla suomalaisen merenkulun historiaan. Tänäpä perinteikäs merenkulku jatkuu ajan vaatimalla tasolla. Kaksi turkulaista suurvarustamoä SILJA ja BORE huolehtivat lännen portin matkustaja- ja autolauttaliikenteestä Ruotsiin ja takaisin.



OY SILJAVARUSTAMO

Käsityöläiskatu 4
Puhelin 333 344

HÖYRYLAIVA OSAKEYHTIÖ BORE

Linnankatu 36
Puhelin 20 300

